ĢENERĀLADVOKĀTA NILSA VĀLA [*NILS WAHL*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2016. gada 27. oktobrī [1]

Lieta C-337/15 P

Eiropas ombuds
pret

Claire Staelen

Apelācija — Ārpuslīgumiskā atbildība — Ombuda izskatīta sūdzība par piemēroto kandidātu saraksta atklātā konkursā pārvaldību — Izmeklēšanas pilnvaras — Rūpības pienākums — Morālais kaitējums

Saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 41. pantu Savienības pilsoņiem

jautājumos, kas uz tiem attiecas, ir tiesības uz labu pārvaldību Savienības iestādēs un struktūrās. Rūpības pienākums vai, izmantojot precīzāk formulētus terminus, pienākums rūpīgi un objektīvi pārbaudīt visus konkrētas lietas būtiskos aspektus (turpmāk tekstā – "

1. *TUM* princips") [2] ir raksturīgs labas pārvaldības principam. Tas parasti attiecas uz Savienības administrācijas rīcību attiecībās ar sabiedrību [3].

2. Tomēr, vai tiesību uz labu pārvaldību neievērošana rada kaitējumu? Jo īpaši, ja Eiropas ombuds neievēro *TUM* principu, vai tas pats par sevi ir pietiekami nopietns Savienības tiesību pārkāpums, kas rada tiesības indivīdiem? Būtībā to Tiesai pašlaik tiek lūgts izlemt – vairāk nekā 12 gadus pēc sākotnējā sprieduma *Lamberts* [4].

3. Būtībā Vispārējā tiesa ir nospriedusi, ka *TUM* principa neievērošana līdzinās pietiekami nopietnam Savienības tiesību pārkāpumam un ka ombuds neievēroja šo principu četros atsevišķos gadījumos, izskatot *Claire Staelen* sūdzību vai saistībā ar šo sūdzību [5]. Turklāt Vispārējā tiesa nosprieda, ka ombuds saprātīgā termiņā neatbildēja uz *C. Staelen* vēstulēm. Šo pārkāpumu rezultātā Vispārējā tiesa nosprieda atlīdzināt *C. Staelen* kaitējumu EUR 7000 apmērā par viņas paļāvības zaudēšanu ombuda iestādei un sajūtu par izšķērdēto laiku un enerģiju.

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — Skat. jo īpaši spriedumu, 1991. gada 21. novembris, *Technische Universität München*, C-269/90, EU:C:1991:438, 14. punkts. Kā norādīts tālāk, šī principa nosaukums nav bijis konsekvents, kas lika man izmantot neitrālāku pieeju.

3 — Spriedums, 2008. gada 16. decembris, *Masdar* (*UK*)/Komisija, C-47/07 P, EU:C:2008:726, 92. punkts.

4 — Spriedums, 2004. gada 23. marts, Eiropas ombuds/*Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2004:174, kas tika iztiesāts Tiesas plēnuma sastāvā (turpmāk tekstā – "*Lamberts*").

5 — Spriedums, 2015. gada 29. aprīlis, *Staelen*/Ombuds, T-217/11, EU:T:2015:238 (turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums").

4. Nepiekrītu Vispārējai tiesai un šajos secinājumos izskaidrošu, kāpēc nepiekrītu. Tas man liek ieteikt Tiesai atcelt pārsūdzēto spriedumu un lemt par pirmajā instancē iesniegto prasību, noraidot *C. Staelen* prasību šajā tiesvedībā kā nepamatotu [6].

I – Tiesiskais regulējums

5. Ar Lēmuma 94/262/EOTK, EK, Euratom [7] 3. pantu paredzēts:

"1. Ombuds [8] pēc savas ierosmes vai saņemot sūdzību veic visas izmeklēšanas darbības, ko viņš uzskata par pamatotām, lai noskaidrotu domājamu sliktu vadību [Savienības] iestāžu un struktūru darbībā. [..]

2. [Savienības] iestādēm un struktūrām ir jāsniedz ombudam visa informācija, ko viņš tām pieprasa, kā arī jāļauj piekļūt attiecīgām lietām. [..] [Savienības] iestāžu un struktūru ierēdņiem un citiem darbiniekiem pēc ombuda pieprasījuma ir jādod liecības. [..]"

II – Tiesvedības priekšvēsture [9]

6. *C. Staelen* 2006. gada 14. novembrī iesniedza sūdzību Eiropas ombudam sakarā ar to, ka Eiropas Parlaments esot slikti pārvaldījis konkursa EUR/A/151/98 piemēroto kandidātu sarakstu, kur viņa parādījās kā konkursu izturējusī kandidāte.

7. Izmeklēšanas (turpmāk tekstā – "sākotnējā izmeklēšana") beigās ombuds izdeva 2007. gada 22. oktobra lēmumu, ar kuru secināja, ka Parlaments nav īstenojis sliktu pārvaldību.

8. 2010. gada 29. jūnijā ombuds pēc savas iniciatīvas nolēma uzsākt izmeklēšanu, lai atkārtoti izvērtētu, vai Eiropas Parlaments ir īstenojis sliktu pārvaldību (turpmāk tekstā – "izmeklēšana pēc savas iniciatīvas").

9. 2011. gada 31. martā ombuds pieņēma lēmumu izbeigt iepriekšminēto izmeklēšanu un vēlreiz secināja, ka Parlaments nav īstenojis sliktu pārvaldību.

III – Tiesvedība Vispārējā tiesā

10. Ar prasības pieteikumu, kas iesniegts 2011. gada 20. aprīlī, *C. Staelen* cēla prasību par zaudējumu atlīdzību pret ombudu, pieprasot kompensāciju par zaudējumiem, ko viņa esot cietusi tā rezultātā, kā ombuds izskatījis viņas iepriekš 6. punktā minēto sūdzību.

11. Pēc atklātas tiesas sēdes, kas notika 2014. gada 9. aprīlī, Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā daļēji apmierināja *C. Staelen* prasību un piesprieda ombudam samaksāt viņai EUR 7000. Vispārējā tiesa noraidīja prasību pārējā daļā un nolēma, lai katrs lietas dalībnieks sedz pusi no tiesāšanās izdevumiem, kas radušies otram lietas dalībniekam.

6 — Ar 2016. gada 29. jūnija rīkojumu lietā Eiropas ombuds/*Staelen*, C-337/15 P, nav publicēts, EU:C:2016:670, un 2016. gada 20. jūlija rīkojumu lietā *Staelen*/Eiropas ombuds, C-338/15 P, nav publicēts, EU:C:2016:599, Tiesa noraidīja pašas *C. Staelen* apelācijas sūdzību un viņas pretapelācijas sūdzību par pārsūdzēto spriedumu.

7 — Eiropas Parlamenta 1994. gada 9. marta lēmums par noteikumiem un vispārējiem nosacījumiem, kas reglamentē ombuda pienākumu izpildi (OV 1994, L 113, 15. lpp.).

8 — Lai arī lielākā daļa attiecīgo notikumu saistīti ar viņas priekšteci, konsekvences labad atsaukšos uz pašreizējo ombudu – proti, *Emily O'Reilly* – kura ir ombuds kopš 2013. gada 1. oktobra.

9 — No pārsūdzētā sprieduma 339. punktiem 1.–42. punktā pilnībā izklāstīti lietas apstākļi.

IV – Tiesvedība Tiesā un prasījumi

12. Apelācijas sūdzībā, kas Tiesā iesniegta 2015. gada 6. jūlijā, ombuda prasījumi Tiesai ir šādi:

— atcelt pārsūdzēto spriedumu 1), ciktāl tajā ir secināts: a) ka ombuds ir pieļāvis vairākus pārkāpumus, kas ir pietiekami būtiski Savienības tiesību pārkāpumi, b) ka ir ticis pierādīts, ka morālais kaitējums ir ticis nodarīts, c) ka pastāv cēloņsakarība starp Vispārējās tiesas konstatētajiem pārkāpumiem un šo morālo kaitējumu, un 2) ciktāl tajā ombudam piespriests atlīdzināt kaitējumu EUR 7000 apmērā;

— kā nepamatotu noraidīt prasības pieteikumu, ciktāl pārsūdzētais spriedums tiek atcelts;

— pakārtoti nosūtīt lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, ciktāl pārsūdzētais spriedums tiek atcelts;

— taisnīgi un godīgi lemt par tiesāšanās izdevumiem.

13. Atbildes rakstā, kas iesniegts Tiesā 2015. gada 8. oktobrī, *C. Staelen* lūdz Tiesu:

— noraidīt apelācijas sūdzību kā daļēji nepieņemamu un katrā ziņā kā nepamatotu;

— piespriest, lai ombuds samaksā EUR 50 000 kā morālo kaitējumu;

— piespriest, lai ombuds atlīdzina visus tiesāšanās izdevumus saistībā ar šo tiesvedību un tiesvedību pirmajā instancē.

14. Tikai ombuds sniedza mutvārdu apsvērumus Tiesas sēdē, kas notika 2016. gada 6. septembrī.

V – Analīze

A – *Ievada apsvērumi*

15. Ievadā jākonstatē, ka otrais prasības pamats, kas ietverts *C. Staelen* atbildē uz ombuda sūdzību, kurā viņa lūdz Tiesu nospriest, lai ombuds atlīdzina EUR 50 000 morālo kaitējumu, ir acīmredzami nepieņemams saskaņā ar Tiesas Reglamenta 174. pantu, jo pārsniedz prasījumus, ko var prasīt atbildes rakstā uz apelācijas sūdzību [10].

16. Runājot par ombuda apelācijas sūdzību, norādīšu, ka tai ir pieci pamati.

17. Konkrēti, ombuds uzskata, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatot, pirmkārt, ka pietika tikai ar *TUM* principa pārkāpumu, lai konstatētu pietiekami būtiska pārkāpuma pastāvēšanu, otrkārt, ka ombuda izmeklēšanas gaitā iestādes sniegts ticams skaidrojums neatbrīvo to no pienākuma pārliecināties, vai ir nodibināti fakti, ar kuriem pamatots šis skaidrojums, treškārt, ka nepamatoti novēlotas atbildes uz *C. Staelen* vēstulēm ir pietiekami nopietns Savienības tiesību pārkāpums, kura rezultātā tiek radīta Savienības ārpuslīgumiskā atbildība, ceturtkārt, ka *C. Staelen* zaudēto paļāvību uz ombuda iestādi varētu klasificēt kā morālo kaitējumu, nesniedzot tam pienācīgu izskaidrojumu, piektkārt, ka pastāvēja cēloņsakarība starp šo paļāvības zaudēšanu un prettiesisko rīcību, ko, iespējams, pieļāva ombuda iestāde.

10 — Šajā ziņā attiecībā uz pašreiz spēkā esošo Reglamentu skat. ģenerāladvokāta Melhiora Vatelē [*Melchior Wathelet*] secinājumus lietā Komisija/*Andersen*, C-303/13 P, EU:C:2015:340, 8. punkts, un attiecībā uz agrāko Reglamentu skat. spriedumu, 2011. gada 5. jūlijs, *Edwin*/ITSB, C-263/09 P, EU:C:2011:452, 83. un 84. punkts. Lietā C-338/15 P *C. Staelen* lūdza Tiesu likt tiesībsargam samaksāt tādu pašu summu.

18. Kā kļuva skaidrs tiesas sēdē, pirmā pamata otrās līdz ceturtās daļas, otrā pamata otrās daļas, kā arī trešā un ceturtā pamata gadījumā ombuds apstrīd gan pārsūdzētā sprieduma secinājumu būtību, gan to, vai Vispārējā tiesa ir ievērojusi pienākumu sniegt pamatojumu. Katrā ziņā jautājums par to, vai Vispārējās tiesas sprieduma pamatojums ir pretrunīgs vai nepietiekams, ir tiesību jautājums, kuru pārbauda apelācijas tiesvedībā [11]. Turklāt, ņemot vērā tās specifisko raksturu, formāla kļūda, kas sastāv no tā, ka pirmās instances nolēmumā ir sniegts nepietiekams pamatojums vai tā nav, var neapšaubāmi apgrūtināt Tiesai apelācijas instancē izslēgt kļūdu pēc būtības, un šādā gadījumā šie divi pamati var savienoties [12]. Ņemot to vērā, uzskatu, ka šo secinājumu izpratnē pārsūdzētā sprieduma pamatojumu vispiemērotāk ir izskatīt atsevišķi pēc katra pamata būtības izvērtēšanas, ko es tagad arī daru.

B – *Pirmais pamats: Savienības atbildības aktivizēšana par ombuda pieļauto TUM principa pārkāpumu sākotnējā izmeklēšanā*

1) Lietas dalībnieku argumenti

19. Ombuda apelācijas sūdzības pirmais pamats ir sadalīts četrās daļās: sākotnējā daļa, kas attiecas uz Vispārējās tiesas kļūdu tiesību piemērošanā, vispārīgi uzskatot, ka *TUM* principa pārkāpums ir pietiekami nopietns Savienības tiesību pārkāpums, un trīs daļas, kas attiecas uz trīs gadījumiem, kad Vispārējā tiesa nosprieda, ka ombuds tādā veidā neievēroja šo principu sākotnējās izmeklēšanas ietvaros. Šīs trīs daļas attiecas: pirmkārt, uz ombuda 2007. gada 22. oktobra lēmumā sagrozīto Eiropas Parlamenta 2007. gada 27. marta atzinuma saturu; otrkārt, uz to, ka ombuds, iespējams, nav noskaidrojis, vai Parlaments bija informējis citas iestādes par *C. Staelen* iekļaušanu kandidātu sarakstā atklātajā konkursā EUR/A/151/98 (turpmāk tekstā – "attiecīgā informācija"); treškārt, uz, iespējams, izmeklēšanas neveikšanu par to, vai attiecīgā informācija netika nosūtīta paša Parlamenta ģenerāldirektorātiem (turpmāk tekstā – "ĢD").

20. Ombuds uzskata, ka Vispārējās tiesas izmantotā vispārīgā pieeja, jo īpaši pārsūdzētā sprieduma 86. punktā, nav saderīga ar Savienības tiesību aktiem. Ombuds apgalvo, ka minētās iestādes neatbalsta Vispārējās tiesas konstatēto. Turklāt ombuds uzskata, ka Vispārējā tiesa ir kļūdījusies, pārsūdzētā sprieduma 141.–145. punktā uzskatot, ka izskatītie trīs atsevišķi gadījumi bija pietiekami nopietni Savienības tiesību aktu pārkāpumi.

21. *C. Staelen* apgalvo, ka ombuds Lēmuma 94/262 3. pantā piešķirtās tiesības uzsākt izmeklēšanu jauc ar to, kā izmeklēšana tiek veikta, un ka ombuds nepareizi apgalvojot, ka pārsūdzētajā spriedumā esot norādīts, ka jebkura kļūda ir *TUM* principa pārkāpums un izraisa ombuda atbildību. *C. Staelen* turpinājumā norāda, ka jautājums par to, vai ombuds sagrozīja Parlamenta 2007. gada 22. marta atzinumu, ir faktu vērtējums, kas nav pārskatāms apelācijas instancē. *C. Staelen* apgalvo, ka ombuds lūdz Tiesai mīkstināt nosacījumus, ar kuriem tiek reglamentēta apelācijas sūdzības iesniedzējas ārpuslīgumiskā atbildība, un ka to darīt būtu pretēji spriedumam *Lamberti*. Turklāt, atbildot uz pirmā pamata otro un ceturto daļu, *C. Staelen* apgalvo, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

11 — Spriedums, 2008. gada 16. decembris, *Masdar* (*UK*)/Komisija, C-47/07 P, EU:C:2008:726, 76. punkts un tajā minētā judikatūra.

12 — Skat., piemēram, spriedumu, 2005. gada 12. jūlijs, Komisija/*CEVA* un *Pfizer*, C-198/03 P, EU:C:2005:445, 67.–69. punkts. Skat. arī spriedumu, 2008. gada 9. septembris, *FIAMM* u.c./Padome un Komisija, C-120/06 P un C-121/06 P, EU:C:2008:476, 89. punkts.

2) Vērtējums

a) Pieņemamība

22. Nepamatots ir *C. Staelen* apgalvojums, ka pirmā pamata pirmā un trešā daļa ir nepieņemama to faktiskā rakstura dēļ.

23. Patiešām, pirmā pamata pirmā daļa ir tīri tiesību jautājums, ciktāl tas ir atkarīgs no tā, vai *TUM* principa pārkāpums ir pietiekami būtisks to Savienības tiesību aktu pārkāpums, ar kuriem ir paredzēts piešķirt tiesības indivīdiem. Runājot par pirmā pamata pārējām daļām, kaut gan jāatzīst, ka tās ir saistītas ar faktu vērtējumu (proti, attiecībā uz attiecīgās informācijas nosūtīšanu), ombuda iebildums ir tiesību iebildums: proti, vai tas, ka ombuds neizmeklēja šo nosūtīšanu (vai tās trūkumu), bija pietiekami nopietns Savienības tiesību pārkāpums. Vismaz, kā norādīts ombuda atbildē, tas ir saistīts ar Vispārējās tiesas veikto faktu juridisko kvalifikāciju un no juridiskajiem secinājumiem, kādus tā izdarīja no šiem faktiem, kuru pārbaude acīmredzot ir piekritīga Tiesai apelācijas instancē [13].

b) Pirmā pamata pirmā daļa: kritērijs, kas piemērojams, apsverot, vai ombuds ir pārkāpis TUM principu tādā veidā, lai aktivizētu Savienības ārpuslīgumisko atbildību

i) Vispārīgi apsvērumi par TUM principa darbības jomu

24. Pienākums rūpīgi un objektīvi pārbaudīt visus konkrētās lietas būtiskos faktus ir vispāratzīts Savienības administratīvajās tiesībās. Tas ir būtisks labi funkcionējošai administrācijai, lai gan tas nav jēdziens ar precīzām juridiskajām kontūrām [14]. Iespējams, tāpēc reizēm *TUM* princips ir minēts kā "paļāvības", "rūpības" un "gādības" princips vai pienākums, un, iespējams, arī tāpēc tas ir kalpojis blakus esošo administratīvo tiesību pamatprincipu, piemēram, objektivitātes un laicīgas lietas izskatīšanas, atbalstam [15].

25. Minētā principa (vai pienākuma) aspekts, kas ir izvirzīts priekšplānā šajā lietā, ir apjoms, kādā administrācijai ir jānoskaidro un jāizvērtē konkrētās lietas fakti.

26. Šīs lietas īpatnība nav tas, vai Vispārējā tiesa pareizi uzskatīja, ka ombuds vairākkārt nebija ievērojis *TUM* principu. Drīzāk tā galvenokārt attiecas uz to, vai Vispārējai tiesai bija taisnība, uzskatot, ka attiecīgie pārkāpumi bija tik svarīgi, ka tie izraisīja Savienības ārpuslīgumisko atbildību. Šie jautājumi liek man turpinājumā īsumā pārdomāt *TUM* principa darbības jomu.

27. Vispirms *TUM* princips izpaužas divos dažādos līmeņos: iekšējā Savienības administratīvajā sistēmā un dalībvalstu līmenī, kad Savienības noteikumus īsteno valsts pārvaldes iestādes. Šo secinājumu uzmanības centrā ir pirmais no minētajiem [16].

28. Īsi sakot, *TUM* princips attiecas uz diviem pretējiem viedokļiem: administrācijas un privātpersonu apsvērumiem.

13 — Skat. *inter alia* spriedumu, 2012. gada 19. jūlijs, *Alliance One International* un *Standard Commercial Tobacco*/Komisija un Komisija/*Alliance One International* u.c., C-628/10 P un C-14/11 P, EU:C:2012:479, 84. punkts.

14 — Skat. atbilstošo Craig, P., komentāru par Hartas 41. pantu no: Peers, S. u.c.. (red.), *The EU Charter of Fundamental Rights. A Commentary*, Oksforda, Hart Publishing, 2014, 1078. lpp., 41.28. punkts.

15 — Skat. par šo jautājumu Mihaescu Evans, B., *The right to good administration at the crossroads of the various sources of fundamental rights in the EU integrated administrative system*, Luxembourg Legal Studies, 7. sēj., Bādenbādene, Nomos Verlagsgesellschaft, 2015, 392. un nākamās lpp. (skat. it īpaši 394.–401. lpp. par taksonomiskām pretrunām saistībā ar šo tēmu).

16 — Attiecībā uz pēdējo no minētajiem, par zviedru kontu, skat. Reichel, J., *God förvaltning i EU och i Sverige*, Stokholma, Jure Publishing, 2006, 489. un nākamās lpp.

29. No vienas puses, pārvaldes iestāde acīmredzot nav viszinoša. Pieprasīt tai veikt izmeklēšanas pasākumus, kas saistīti pat ar nelielām problēmām, ja rezultātam varētu būt vien neliela nozīme atsevišķas lietas izskatīšanā, varētu būt nesamērīgi un pretrunā publisko resursu efektīvai izmantošanai. Turklāt atkarībā no apstākļiem acīmredzot reizēm būs saprātīgāk pieprasīt personām, kuru lietas tiek izskatītas, sniegt nepieciešamo informāciju pēc tam, kad tās viegli var sniegt šo informāciju [17] – tas jo īpaši attiecas uz gadījumiem, kas saistīti ar pieteikumiem. Turklāt mijiedarbība ar citiem juridiskiem noteikumiem, piemēram, tiem, kas reglamentē konfidencialitāti, var ierobežot administrācijas spēju iegūt papildu informāciju. Visbeidzot – *TUM* princips nav panaceja. Lai gan ar to administrācijai tiek pieprasīts rīkoties uzmanīgi un piesardzīgi, ar to netiek pieprasīts, lai administrācija aizsargātu uzņēmējus no visa kaitējuma, kāds izriet no parastās komercdarbības riska [18].

30. No otras puses, pārvaldes iestādes parasti ir lielas un labi aprīkotas un tāpēc labāk nekā privātpersonas ir piemērotas, lai izskatītu lietas, piedāvātu konsultācijas un iegūtu attiecīgo informāciju [19]. Tādējādi, lai gan indivīdiem var būt jāsadarbojas izmeklēšanā, nosūtot visu informāciju, ko tās spēj sniegt, pārvaldei tomēr ir jāveic šī izmeklēšana ar vislielāko uzcītību, lai kliedētu pastāvošās šaubas [20]. Patiesībā iestādēm ir jāizmanto visi iespējamie līdzekļi, lai konstatētu faktus, no kuriem katrā konkrētā lietā ir atkarīga Savienības tiesību normu piemērošana [21]. Tādējādi ir apšaubāms, vai *TUM* principu var mazināt, rūpējoties par pārvaldes apgrūtinājumu atvieglošanu vai publiskā sektora izdevumu samazināšanu, izņemot gadījumus, kad tā nedarīšanas rezultātā būtu skaidrs, ka apgrūtinājumi vai izmaksas pārsniegtu ierobežojumus tam, kas var būt pamatoti nepieciešams [22]. Visbeidzot nav nekāda iemesla mazināt pienākumus, kas izriet no *TUM* principa, ja administrācijas veiktās izmeklēšanas konkrētā lietā rezultātā varētu uzlikt sodu [23].

31. Šādos apstākļos Savienībā, kuras pamatā ir tiesiskums, ir ārkārtīgi svarīgi, lai Savienības administrācija pastāvīgi censtos pieņemt lēmumus, kas ir pareizi pēc būtības, ievērojot vispārējo principu, ka pārvaldes iestādēm jārīkojas saskaņā ar likumu. Tāpēc, izskatot konkrētu lietu, Savienības iestādēm pēc iespējas laikus un ātri ir jāiegūst visa informācija, kas, ņemot vērā lietas apstākļus, ir tām nepieciešama un pietiekama un kas var dot iespēju plānotajam rezultātam veiksmīgi izturēt gaidāmo tiesas pārbaudi. Administrācijas iegūtajai informācijai vismaz jāļauj rezultātus, kādus tā paredz sasniegt izskatāmajā lietā, uzskatīt par atbilstošiem un pamatotiem [24]. Tādēļ nekādā ziņā nevar izslēgt, ka iestādei var būt jāizmanto lielāki resursi, nekā sākotnēji uzskatīts.

32. Ņemot to visu vērā, Hartas 41. pantā vai citur primārajos tiesību aktos tomēr nav konstatējamas nekādas norādes par to, vai administrācija ir izpildījusi pienākumu pārbaudīt visus attiecīgos konkrētās lietas aspektus apmierinošā līmenī, tāpēc tās vērtējumam ir raksturīga kazuistika. Precīzāk, tas būs atkarīgs galvenokārt no diviem elementiem: pirmkārt, šīs lietas *faktiskajiem apstākļiem* un, otrkārt, īpašo Savienības noteikumu interpretācijas, ar kuriem tiek reglamentēta attiecīgā procedūra un administrācijas darbības saistībā ar to [25].

17 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 1986. gada 11. novembris, *Irish Grain Board*, 254/85, EU:C:1986:422, 19. punkts. Skat. Hoffmann, H., *Inquisitorial Procedures and General Principles of Law*: *The Duty of Care in the Case Law of the European Court of Justice*, Jacobs, L. un Bagley, S. (red.), *The Nature of Inquisitorial Processes in Administrative Regimes: Global Perspectives*, Ešgeita, Farnham, 2013, 165. lpp.

18 — Spriedums, 2008. gada 16. decembris, *Masdar* (*UK*)/Komisija, C-47/07 P, EU:C:2008:726, 93. punkts.

19 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2007. gada 28. jūnijs, *Internationaler Hilfsfonds*/Komisija, C-331/05 P, EU:C:2007:390, 24. punkts.

20 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 1986. gada 11. novembris, *Irish Grain Board*, 254/85, EU:C:1986:422, 16. punkts.

21 — Par valsts iestāžu pienākumu iegūt faktus, īstenojot Savienības tiesību aktus, skat. spriedumu, 1983. gada 21. septembris, *Deutsche Milchkontor* u.c., no 205/82 līdz 215/82, EU:C:1983:233, 35. punkts.

22 — Par ierobežojumiem attiecībā uz valstu iestāžu iespēju atsaukties uz EEK līguma 36. pantu (tagad LESD 36. pantu) skat. spriedumu, 1976. gada 20. maijs, *de Peijper*, 104/75, EU:C:1976:67, 18. punkts.

23 — Šajā ziņā salīdzināt ar noteikumiem, kas reglamentē saistītu (lai gan atšķirīgu) jautājumu par pierādīšanas pienākumu, t.i., Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), ar grozījumiem, un, piemēram, spriedumu, 2014. gada 3. aprīlis, Francija/Komisija, C-559/12 P, EU:C:2014:217, 63. punkts, par mijiedarbību starp *TUM* principu un noteikumiem par pierādījumiem.

24 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 1991. gada 22. oktobris, *Nölle*, C-16/90, EU:C:1991:402, 13. punkts.

25 — Skat., piemēram, spriedumu, 2008. gada 6. novembris, Nīderlande/Komisija, C-405/07 P, EU:C:2008:613, 56., 57., 66. un 67. punkts.

33. Visbeidzot attiecībā uz jautājumu par atlīdzību par kaitējumu, no judikatūras izriet, ka *TUM* principa neievērošanas rezultātā principā tā var būt jāmaksā [26]. Jo īpaši (tagadējā) Vispārējā tiesa ir norādījusi, ka, "konstatējot kļūdu, kuru analogos apstākļos pienācīgi uzmanīga un rūpīga iestāde nebūtu pieļāvusi, tiks pamatots secinājums, ka [Savienības] iestādes rīcība bija nelikumīga tādā veidā, lai padarītu [Savienību] atbildīgu saskaņā ar [LESD 340. pantu]" [27]. Vispārējā tiesa ar izmantoto terminu "pamatot", šķiet, norāda, ka šis kritērijs neaizstāj tradicionālos kritērijus Savienības ārpuslīgumiskās atbildības noteikšanai, tomēr judikatūrā tiek lietoti atšķirīgi termini [28]. Judikatūrā Vispārējā tiesa nav noteikusi šāda veida salīdzinošu kritēriju [29], tā vietā atsaucoties uz "rūpības trūkumu, [kas] kļuva arvien skaidrāks" [30].

ii) Būtība

34. Ņemot vērā šo ievadu, tagad pievērsīšos ombuda kritizētajai pieejai Vispārējās tiesas spriedumā, jo īpaši tā 85. līdz 88. punktā.

35. Pārsūdzētā sprieduma 86. punktā Vispārējā tiesa nolēma, ka "ar [*TUM* principa] neievērošanu vien ir pietiekami, lai konstatētu pietiekami būtisku pārkāpumu" [31]. Ombuds norādīja, ka tā ir judikatūras sagrozīšana: Tiesa ir konsekventi uzskatījusi, ka, ja attiecīgās Savienības iestādes "rīcības brīvība ir ļoti ierobežota vai pat nepastāv, pietiekami būtiska pārkāpuma konstatēšanai *var* pietikt ar vienkāršu [Savienības] tiesību pārkāpumu" [32]. Un tas nav nekāds pārsteigums. Patiešām, Savienības atbildībai kā priekšnoteikums tiek pieņemts tas, ka jābūt *acīmredzamai un rupjai* to Savienības struktūras rīcības brīvības robežu neievērošanai, kuras tai ir jāievēro; šīs struktūras pieņemtā tiesību akta vispārējais vai individuālais raksturs nav izšķirošais kritērijs, lai konstatētu šo ierobežojumu [33]. Atbildības uzņemšanās būs atkarīga no vairākiem papildināmiem elementiem, tai skaitā, bet ne tikai no šai Savienības struktūrai atstātā rīcības brīvības apjoma [34]. Citiem vārdiem sakot, ne visas kļūdas ir pietiekamas, lai radītu Savienības ārpuslīgumisko atbildību; ir vajadzīgs kaut kas vairāk. Tas ir apstiprināts ar iepriekš 33. punktā minēto Tiesas judikatūru attiecībā uz *TUM* principu: rūpības trūkumam ir jābūt *nepārprotamam*. Ja tā nebūtu, tad nebūtu lielas atšķirības starp prasību atcelt tiesību aktu saskaņā ar LESD 263. pantu un prasību par kaitējuma novēršanu saskaņā ar LESD 268. pantu.

26 — Skat. spriedumu, 2008. gada 16. decembris, *Masdar* (*UK*)/Komisija, C-47/07 P, EU:C:2008:726, 91. punkts.

27 — Skat. spriedumus, 2001. gada 12. jūlijs, *Comafrica* un *Dole Fresh Fruit Europe*/Komisija, T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 and T-225/99, EU:T:2001:184, 134. punkts, un 2005. gada 17. marts, *Agraz* u.c./Komisija, T-285/03, EU:T:2005:109, 40. punkts (atcelts pārsūdzības instancē ar spriedumu, 2006. gada 9. novembris, *Agraz* u.c./Komisija, C-243/05 P, EU:C:2006:708, tikai attiecībā uz jautājumu par zaudējumiem; Komisija neiesniedza apelācijas sūdzību par pietiekami nopietnu Savienības tiesību pārkāpumu).

28 — Piemēram, spriedumā, 2001. gada 12. jūlijs, *Comafrica* un *Dole Fresh Fruit Europe*/Komisija, T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 un T-225/99, EU:T:2001:184, 144. punkts, (tagadējā) Vispārējā tiesa piebilda, ka "iestādes pieļauta prettiesiskuma vai kļūdas konstatēšana pati par sevi nav pietiekoša, lai būtu saistīta ar [Savienības] ārpuslīgumisko atbildību, izņemot gadījumus, *ja šai kļūdai vai prettiesiskumam ir raksturīga nepietiekama uzmanība vai rūpība*" (izcēlums pievienots). 1995. gada 18. septembra sprieduma *Nölle*/Padome un Komisija, T-167/94, EU:T:1995:169 (turpmāk tekstā – "*Nölle II*"), 89. punktā (tagadējā) Vispārējā tiesa pilnīgu *TUM* principa neievērošanu atšķīra no vienkāršas pienācīgas no tā izrietošo saistību nenovērtēšanas.

29 — Salīdzināt ar spriedumu, 2007. gada 28. jūnijs, *Internationaler Hilfsfonds*/Komisija, C-331/05 P, EU:C:2007:390, 24. punkts, kur tai skaitā, saistībā ar tiesvedību prasījumā par zaudējumu atlīdzināšanu, ir atsauces uz "visu rūpību, kāda lielai, labi aprīkotai organizācijai ir jāvelta indivīdiem".

30 — Spriedumi, 1965. gada 9. decembris, *Société anonyme des laminoirs, hauts fourneaux, forges, fonderies et usines de la Providence* u.c./Augstā iestāde, 29/63, 31/63, 36/63, no 39/63 līdz 47/63, 50/63 un 51/63, EU:C:1965:120, 937. lpp. (piespriesta zaudējumu atlīdzība), un 1992. gada 30. janvāris, *Finsider* u.c./Komisija, C-363/88 un C-364/88, EU:C:1992:44, 22. punkts (nav piespriesta zaudējumu atlīdzība). Skat. arī spriedumu, 1995. gada 15. marts, *COBRECAF* u.c./Komisija, T-514/93, EU:T:1995:49, 70. punkts, kur (tagadējā) Vispārējā tiesa atsaucās uz "acīmredzams rūpības trūkumu".

31 — Sprieduma franču valodas (tiesvedības valoda) versijā izmantots termins "*suffit*" (pietiek).

32 — Skat., piemēram, spriedumus, 2000. gada 4. jūlijs, *Bergaderm* un *Goupil*/Komisija, C-352/98 P, EU:C:2000:361, 44. punkts; 2005. gada 12. jūlijs, Komisija/*CEVA* un *Pfizer*, C-198/03 P, EU:C:2005:445, 65. punkts, un 2007. gada 19. aprīlis, *Holcim (Deutschland)*/Komisija, C-282/05 P, EU:C:2007:226, 47. punkts (izcēlums pievienots).

33 — Spriedums, 2000. gada 4. jūlijs, *Bergaderm* un *Goupil*/Komisija, C-352/98 P, EU:C:2000:361, 46. punkts; skat. arī spriedumu, 2007. gada 19. aprīlis, *Holcim (Deutschland)*/Komisija, C-282/05 P, EU:C:2007:226, 49. punkts.

34 — Skat. spriedumu, 1996. gada 5. marts, *Brasserie du pêcheur* un *Factortame*, C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 55.– 57. punkts.

36. Pārsūdzētajā spriedumā izmantotais uzskats netiek atbalstīts ne tikai spriedumā *Schneider Electric*, uz kuru Vispārējā tiesa atsaucas kā uz judikatūru [35]. Vēl ļaunāk, šī sprieduma 86. punktā paustais apgalvojums nav savienojams ar tā 71. un 72. punktā sniegto pareizo kopsavilkumu par judikatūru, ar ko reglamentēta Savienības ārpuslīgumiskās atbildības nosacījumu izraisīšana.

37. Turklāt ar Vispārējās tiesas izteiktajiem apgalvojumiem pārsūdzētā sprieduma punktos, kas ir pirms 86. punkta, netiek pamatots šajā punktā izdarītais secinājums.

38. Pirmkārt, pārsūdzētā sprieduma 86. punktā Vispārējā tiesa norādīja, ka ombudam nav rīcības brīvības attiecībā uz rūpības principa ievērošanu konkrētajā gadījumā. Šis paziņojums, pat ja tas ir pareizs, ir izņemts no konteksta. Tā tiešām ir taisnība, ka ombuda diskrecionārā vara neatbrīvo viņu no *TUM* principa ievērošanas, ciktāl tas līdzinās vispārējam tiesību principam, kuru Savienības administrācijai ir jāievēro vienmēr [36]. Tomēr vēl arvien, ņemot vērā to, ko norādīju iepriekš 32. punktā, tā ievērošana, pirmkārt un galvenokārt, būs atkarīga no tā, vai un kā ombuds nolemj veikt savu izmeklēšanu. Patiešām, *TUM* principa ievērošana ir apstākļu jautājums. Tādējādi, ciktāl ir runa par ombuda darbībām, *TUM* principu ievērošana būs atkarīga no konkrētajiem apstākļiem, kas, savukārt, būs atkarīgi no tā, kā ombuds ir izmantojis savu plašo rīcības brīvību.

39. Zīmīgi, ka Vispārējā tiesa, šķiet, ir informēta par šo problēmu. Patiešām, tā nekavējoties mēģina ierobežot pārsūdzētā sprieduma 86. punktā veiktā vispārējā paziņojuma darbības jomu, 87. punktā piebilstot, ka ne katra prettiesiska ombuda rīcība ir uzskatāma par *TUM* principa pārkāpumu, bet vienīgi pārkāpums, kā rezultātā viņš nav varējis rūpīgi un objektīvi izvērtēt visus atbilstošos elementus [37].

40. Otrkārt, no 85. punkta pēdējā teikuma izriet būtisks arguments, kura dēļ Vispārējā tiesa uzskatīja, ka pietiek ar ombuda pārkāpto *TUM* principu, lai konstatētu pietiekami būtisku Savienības tiesību pārkāpumu. Tur Vispārējā tiesa apgalvoja, ka īpaši svarīgi ir tas, lai ombuds ievēro *TUM* principu, ņemot vērā ombuda uzdevumus saskaņā ar LESD 228. panta 1. punktu un Lēmuma 94/262 3. panta 1. punktu.

41. Vienkārši izsakoties, ar šādi formulēto principu Vispārējā tiesa pieprasīja, lai ombuds būtu "svētāks par Romas pāvestu". Tomēr šāds uzskats ir pretējs Tiesas nolemtajam spriedumā *Lamberti*, ar ko attiecībā uz Savienības ārpuslīgumisko atbildību ombudam tika noteikta vienlīdzīga situācija ar pārējām Savienības iestādēm. Konkrētajam ombuda funkciju raksturam, kā uzsvērts spriedumā *Lamberti*, nav jāpiemēro stingrāki standarti. Drīzāk varētu uzskatīt, ka, to darot, tiktu kaitēts Eiropas ombuda funkciju izpildei, kas ir nodrošināt, lai Savienības iestādes brīvprātīgi ievēro labas pārvaldības principu, un, ja tas nenotiek, izmantot pasākumus, kas nav piespiedu (turpmāk tekstā – "nesaistošu tiesību") pasākumi [38]. Jo īpaši ombudam ir plaša rīcības brīvība veikt izmeklēšanu tā, kā ombuds uzskata par pareizu, un ir vienīgi pienākums izmantot piemērotākos līdzekļus [39]. Pretēji tam, ko apgalvo *C. Staelen*, šī rīcības brīvība attiecas ne tikai uz jautājumu par to, vai uzsākt izmeklēšanu, bet arī uz "to,

35 — Spriedums, 2007. gada 11. jūlijs, *Schneider Electric*/Komisija, T-351/03, EU:T:2007:212, 117. un 118. punkts: "ja attiecīgās iestādes rīcības brīvība ir ļoti ierobežota vai pat nepastāv vispār, vienkāršs Kopienu tiesību pārkāpums var būt pietiekams, lai konstatētu pietiekami būtiska Kopienu tiesību pārkāpuma pastāvēšanu [..]. Tas ir tāpat, ja iestāde, kas ir atbildētāja, nav ievērojusi vispārējo pienācīgas rūpības pienākumu (Šajā ziņā skat. [spriedumu, 1990. gada 27. marts, *Grifoni*/Komisija, C-308/87, EU:C:1990:134], 13. un 14. punkts) vai ir nepareizi piemērojusi atbilstošās materiālās vai procesuālās tiesību normas" (izcēlums pievienots). Turklāt Tiesa pēdējā no minētajiem spriedumiem neuzskatīja, ka *TUM* principa pārkāpums ir pietiekams, lai izraisītu Savienības ārpuslīgumisko atbildību.

36 — Skat. *Hoffmann, H.* (minēts iepriekš 17. zemsvītras piezīmē), 153. un 154. lpp., kurš apgalvo, ka "[Savienības administratīvo tiesību] piemērojamie noteikumi un principi attiecas uz visiem administratīvās darbības aspektiem – gan pakārtotiem tiesību aktiem un administratīvo noteikumu pieņemšanu, gan lēmumu pieņemšanu atsevišķā lietā (to izskatīšanu). Tos piemēro neatkarīgi no tā, vai lēmums ir jāpamato ar objektīviem kritērijiem vai arī pārvaldes iestādei ir zināma rīcības brīvība", īpaši, 158. lpp., ka "rūpības pienākuma princips attiecas uz visiem administratīvā procesa posmiem".

37 — Tāpat zīmīgs ir fakts, ka atbilstoši ombuda norādītajam pārsūdzētā sprieduma 205. punktā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka ombuds ir pārkāpis *TUM* principu izmeklēšanas pēc savas iniciatīvas kontekstā minētā sprieduma II.C.2. daļā, kas bija veltīta acīmredzamām kļūdām vērtējumā.

38 — Spriedums, 2007. gada 28. jūnijs, *Internationaler Hilfsfonds*/Komisija, C-331/05 P, EU:C:2007:390, 26. punkts.

39 — Spriedums *Lamberts*, 50. punkts.

kas ar [sūdzībām] turpmāk ir darāms”[40], tai skaitā izmeklēšanas pasākuma piemērošanas atbilstību saskaņā ar Lēmuma 94/262 3. panta 2. un 3. punktu. Ar to tiek izskaidrots, kāpēc Tiesa nosprieda, ka tikai “*ārkārtas apstākļos* persona var pierādīt, ka ombuds, pildot savus pienākumus, ir pietiekami būtiski pārkāpis [Savienības] tiesības, tādējādi nodarot attiecīgajai personai kaitējumu”[41]. Atbildība par *katru un ikvienu TUM* principa pārkāpumu, kā pierādīts ar pārsūdzēto spriedumu, apdraud šo rīcības brīvību un attiecīgi šo funkciju.

42. Turklāt Vispārējās tiesas uzskats, ka ombudam ir jārāda piemērs, nozīmē, ka ombuda uzskati kaut kādā ziņā ir pamatotāki nekā citi. Taču, ja tā būtu, tad tas būtu pretrunā veselajam saprātam, ja Tiesa pēc tam atteiktos atzīt ombuda lēmumu saistošu spēku attiecībā uz jautājumu par to, vai Savienības iestāde ir ievērojusi labas pārvaldības principu, ko tā patiešām ir izdarījusi[42].

43. Tādēļ uzskatu, ka, pārsūdzētā sprieduma 86. punktā nospriežot, ka “ar [*TUM* principa] neievērošanu vien ir pietiekami, lai konstatētu pietiekami būtisku pārkāpumu”, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

44. Visbeidzot pārsūdzētā sprieduma 88. punktā Vispārējā tiesa arī nosprieda, ka *TUM* principa mērķis ir tiesību piešķiršana privātpersonām. Tā kā ombuds neapstrīd šādu konstatējumu, šādas piezīmes no manas puses ir tīri *obiter*.

45. Vispārējā tiesa atsaucās uz savu judikatūru kā uz šāda viedokļa autoritatīvu avotu, kurā *TUM* princips bija minēts kā “noteikums privātpersonu aizsardzībai”[43]. Cik man zināms, Tiesa nekad par to nav neko norādījusi[44]. No vienas puses, Hartas 41. pantā, kura sastāvdaļa ir *TUM* princips, ir atsauce uz to kā uz “tiesībām” uz labu pārvaldību, kas parādās V sadaļā ar nosaukumu “Pilsoņu tiesības”. Turklāt saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punktu “tiesīb[as]” var “izmanto[t]”, un Savienības administrācijai ir pienākums tās “ievēro[t]” saskaņā ar Hartas 51. panta 1. punktu[45].

46. No otras puses, kā norādīts paskaidrojumā, kas paredzēts norādījumiem par Hartas 52. panta 5. punktu, tiesības, kuras jāievēro, ir *subjektīvas* tiesības. Šeit var izteikt argumentu, ka *TUM* principa patiesais mērķis ir aizsargāt kopējo labumu, nodrošinot, ka pārvalde kopumā darbojas tādā veidā, kas ir savienojams ar tiesiskumu. Tas jo īpaši attiecas uz Eiropas ombudu, kura pienākums nav apmierināt sūdzības iesniedzēja sūdzībā izteikto lūgumu, bet drīzāk atklāt sliktu pārvaldību Savienības pārvaldes darbībā saskaņā ar Lēmuma 94/262 2. panta 1. punktu. Šis mērķis var atbilst konkrētās privātpersonas (šajā gadījumā *C. Staelen*) privātām interesēm, bet ne vienmēr var pieņemt, ka tas tā ir. Šķiet, tas ir apstiprināts ar sprieduma *Nölle II* pareizu interpretāciju: minētajā spriedumā ir īpašas atsauces uz juridisko vai faktisko statusu, kādā administratīvajā procesā piedalās iesaistītās personas[46]. Tāpēc, kā norādīts tālāk 91. punktā, manuprāt, jautājums par to, vai konkrētā gadījumā šī principa ignorēšana ir saistīta ar privātpersonai piešķirto tiesību pārkāpumu, ir jautājums par apstākļiem.

47. Tādēļ pārsūdzētā sprieduma 88. punktu uzskatu par pārāk kategorisku. Tomēr atzīstu, ka ombuds nav apstrīdējis šo sprieduma daļu.

48. Lai kā arī nebūtu, no minētā izriet, ka arī ombuda apelācijas sūdzības pirmais pamats ir pamatots.

40 — Spriedums *Lamberts*, 52. punkts.

41 — Spriedums *Lamberts*, 52. punkts (izcēlums pievienots). Suksi, M., komentējot šo spriedumu, *Common Market Law Review*, No. 42, Nīderlande, Kluwer Law, 2005, 1773. lpp., argumentē, ka Tiesa ir izstrādājusi “piesardzības principu”.

42 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2007. gada 25. oktobris, *Komninou* u.c./Komisija, C-167/06 P, nav publicēts, EU:C:2007:633, 44. punkts.

43 — Spriedums *Nölle II*, 76. punkts.

44 — Runājot par to, vai ar ombuda pilnvarām saskaņā ar Lēmumu 94/262, piešķirtas tiesības privātpersonām, (tagadējā) Vispārējā tiesa atbildēja uz šo jautājumu noliedzoši, skat. spriedumu, 2002. gada 10. aprīlis, *Lamberts*/Eiropas ombuds, T-209/00, EU:T:2002:94, 87. punkts.

45 — Harta ir kļuvusi saistoša kopš Tiesas sprieduma *Lamberts* pasludināšanas. Šajā ziņā spriedums *Nölle II* minēts norādījumos, kuri sniegti kā paskaidrojumi par Hartas interpretāciju (OV 2007, C 303, 17. lpp.), kas attiecas uz tās 41. pantu un saskaņā ar Hartas 6. panta 1. punkta trešo daļu un 52. panta 7. punktu jāņem vērā tā interpretācijā.

46 — Spriedums *Nölle II*, 76. punkts.

c) Pirmā pamata otrā daļa: TUM principa pārkāpuma smagums, kas ietver Parlamenta 2007. gada 22. marta atzinuma sagrozīšanu

49. Pirmā pamata otrā daļa arī ir pamatota.

50. Patiešām, pārsūdzētā sprieduma 142. punktā Vispārējā tiesa pielīdzināja kļūdu, kas ietver Parlamenta 2007. gada 22. marta atzinuma satura sagrozīšanu, rūpības neesamībai lietas materiālu pārbaudē, kas līdzinājās pietiekami būtiskam Savienības tiesību pārkāpumam. Vispārējā tiesa tikai paziņoja, ka "ombudam nav rīcības brīvības attiecībā uz dokumenta satura dokumentēšanu".

51. Lai gan šis paziņojums ir pareizs, ar to nepietiek, lai konstatētu kļūdas smagumu. Jo īpaši – Vispārējā tiesa nepārbaudīja, vai šī kļūda bija apzināta un vai tā bija attaisnojama [47], jo īpaši ņemot vērā faktu, ka ombuds pirmajā instancē norādīja, ka tā bija vienkārša kļūda un tika izlabota. Katrā ziņā nav nozīmes tam, ka ombuds atzina pieļauto kļūdu.

52. Jo īpaši man šķiet, ka šī lieta būtiski atšķiras no situācijas spriedumā *M*. Manuprāt, tas, ka ombuds izlaboja sākotnējo kļūdu (kas ombuda lēmuma publiskajā versijā bija Savienības amatpersonas nosaukšana saistībā ar sliktas pārvaldības gadījumu), nemazināja attiecīgo Savienības tiesību pārkāpuma smagumu [48]. Turpretim šajā lietā Parlamenta 2007. gada 22. marta atzinuma satura sagrozīšanas smagums man nav uzreiz acīmredzams, jo īpaši attiecībā uz to, kāpēc šo kļūdu nevarētu labot.

53. Nav nekādas nozīmes tam, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 102. punktā norādīja, ka "minētā kļūda ir uzskatām[a] par pienācīgas rūpības neesamību [..] tāda fakta ņemšanā vērā, ko ombuds pats uzskatīja par atbilstošu". Šis paziņojums ir pamats konstatēt *TUM* principa neievērošanu, nevis to, ka šis pārkāpums bija pietiekami nopietns.

54. Tāpat, pretēji *C. Staelen* apgalvotajam, no pārsūdzētā sprieduma 290. punkta neizriet, ka pārkāpums bijis pietiekami nopietns. Katrā ziņā, kā norāda ombuds, to nemaina Vispārējās tiesas apsvērumi pārsūdzētā sprieduma 291. un 292. punktā par to, vai ombuda veiktie pasākumi varētu kompensēt morālo kaitējumu, kas, iespējams, nodarīts *C. Staelen*, jo šī diskusija ir saistīta ar zaudējumu aprēķināšanu, nevis pārkāpuma smagumu [49].

55. Patiesībā Vispārējā tiesa nenodrošina nekādu reālu izskaidrojumu (ko tai vajadzētu darīt [50]) par to, kāpēc ombuda rūpības trūkums bija pietiekami smags Savienības tiesību pārkāpums. Pat ja būtu jāuzskata, ka šis pamatojums netieši izriet no pārsūdzētā sprieduma 88. punkta, šis spriedums būtu pretrunīgs, jo Vispārējā tiesa sāka analīzi ar norādi 72. punktā par to, ka, ja ombudam nav rīcības brīvības, tad tikai ar pārkāpumu vien "var" būt pietiekami, lai pierādītu, ka pastāv pietiekami būtisks pārkāpums.

56. Tāpēc katrā ziņā uzskatu, ka Vispārējā tiesa nav pienācīgi izpildījusi pienākumu sniegt pamatojumu tam, kāpēc tas, ka ombuds sagrozīja Parlamenta 2007. gada 22. marta atzinuma saturu, bija pietiekami nopietns *TUM* principa pārkāpums.

47 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 1996. gada 5. marts, *Brasserie du pêcheur* un *Factortame*, C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 56. punkts. Lai gan šis punkts attiecas uz to, vai "kļūda tiesību piemērošanā [ir] attaisnojama", nekas netraucē šo kritēriju piemērot arī faktu kļūdām, ņemot vērā, ka minētajā punktā nav paredzēts būtisko faktoru izsmeļošs uzskaitījums.

48 — Spriedums, 2008. gada 24. septembris, *M*/Eiropas ombuds, T-412/05, nav publicēts, EU:T:2008:397 (skat. jo īpaši 134. punktu). Skat. arī spriedumu, 1990. gada 7. februāris, *Culin*/Komisija, C-343/87, EU:C:1990:49, 28. punkts.

49 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 14. oktobris, *Giordano*/Komisija, C-611/12 P, EU:C:2014:2282, 37.–40. punkts.

50 — Skat. *inter alia* spriedumu, 2016. gada 26. maijs, *Rose Vision*/Komisija, C-224/15 P, EU:C:2016:358, 24. punkts un tajā minētā judikatūra.

d) Trešā pamata trešā daļa: TUM principa pārkāpuma smagums ietver neizmeklēšanu, vai attiecīgā informācija tika nosūtīta citām Savienības struktūrām

57. Pirmā pamata trešā daļa attiecas uz Vispārējās tiesas secinājumu, ka, neizmeklējot, vai attiecīgā informācija tika nosūtīta citām Savienības struktūrām, ombuds pārkāpa *TUM* principu tādā veidā, kas ir pietiekami nopietns, lai izraisītu Savienības ārpuslīgumisko atbildību.

58. Pārsūdzētā sprieduma 143. punktā Vispārējā tiesa jo īpaši nosprieda, ka ombuds "nav pierādījis, ka tas izmeklēja un ka tā rīcībā bija atbilstošie elementi, kas ļauj noskaidrot, vai, kad un kā attiecīgais piemēroto kandidātu saraksts tika nosūtīts citām Savienības iestādēm un struktūrām laikposmā no 2005. gada 17. maija līdz 2007. gada 14. maijam". Pēc tam tā paziņoja, ka šī rūpības pienākuma neizpilde bija uzskatāma par pietiekami būtisku pārkāpumu.

59. Kā pareizi atzīmēja ombuds, šī secinājuma pamatā ir pārsūdzētā sprieduma 86. punktā veiktā judikatūras interpretācija. Tā kā uzskatu, ka šī interpretācija ir kļūdaina, tāpēc kļūdains ir pārsūdzētā sprieduma 143. punkts.

60. Ja Tiesa, atšķirībā no manis, pārsūdzētā sprieduma 86. punktu neuzskata par nepilnīgu, tad man šķiet, ka Vispārējā tiesa katrā ziņā ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pienācīgi nepildot pienākumu sniegt pamatojumu.

61. Patiešām, Vispārējā tiesa nenodrošina reālu skaidrojumu tam, kādēļ ombuda neizmeklēšana, vai attiecīgā informācija tika nosūtīta citām Savienības struktūrām, radīja pietiekami nopietnu *TUM* principa pārkāpumu. Tikai Vispārējās tiesas apgalvojums, ka ombuds nav pierādījis izmeklēšanu un ka ombuda rīcībā bija būtiskie elementi, neizskaidro kļūdas nopietnību, bet drīzāk attiecas uz ombuda riska uzņemšanos par pierādījumu trūkumu saistībā ar to. Runājot par to, vai šis pamatojums var būt netiešs, es atsaukšos uz manis iepriekš 55. punktā minēto.

62. No tā izriet, ka pirmā pamata trešā daļa ir jāapmierina.

e) Pirmā pamata ceturtā daļa: TUM principa pārkāpuma, kas ietver neizmeklēšanu par to, vai attiecīgā informācija tika nodota Parlamenta ģenerāldirektorātiem, nopietnība

63. Uzskatot, ka ombuds "nav pierādījis, ka tas izmeklēja un ka tā rīcībā bija atbilstošie elementi, lai pārbaudītu [attiecīgās informācijas] nosūtīšanu", Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 144. punktā secināja, ka tas, ka ombuds neizmeklēja, vai attiecīgā informācija tika nosūtīta Parlamenta ģenerāldirektorātiem, bija pietiekami nopietni, lai izraisītu Savienības ārpuslīgumisko atbildību.

64. Kā pareizi atzīmēja ombuds, šis konstatējums tāpat ir atkarīgs no pārsūdzētā sprieduma 86. punktā veiktas judikatūras nepareizas interpretācijas.

65. Katrā ziņā iepriekš 60. un 61. punktā norādītajiem līdzīgu iemeslu dēļ uzskatu, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jo tā nav izpildījusi savu pienākumu norādīt pamatojumu, kādēļ fakts, ka ombuds neizmeklēja to, vai attiecīgā informācija tika nosūtīta Parlamenta ĢD, bija pietiekami nopietns *TUM* principa pārkāpums.

66. Tātad pirmā pamata ceturtā daļa un attiecīgi arī viss apelācijas sūdzības pirmais pamats ir pamatots.

C – *Otrais pamats: Savienības atbildības aktivizēšana par TUM principa neievērošanu ombuda izmeklēšanā pēc savas iniciatīvas*

1) Lietas dalībnieku argumenti

67. Sākumā ombuds apgalvo, ka, ņemot vērā konkursu izturējušo kandidātu saraksta spēkā esamības termiņu saistībā ar *TUM* principa neievērošanu, Vispārējā tiesa ir pieņēmusi *ultra petita* lēmumu, jo *C. Staelen* prasījumam bija acīmredzama kļūda vērtējumā. Turklāt ombuds argumentē, ka ar Lēmuma 94/262 3. panta 1. un 2. punktu ombudam ir piešķirtas pilnvaras dažādos veidos vākt pierādījumus un izlemt, vai veikt turpmākus izmeklēšanas pasākumus. Ombuds argumentē, ka tas var likumīgi izmantot iestādes sniegto informāciju, ciktāl nav nekā tāda, kas liktu apšaubīt šo pierādījumu ticamību. Ombuds norāda, ka tam nebija nekāda iemesla nepamatoties uz Parlamenta 2010. gada 15. novembra atbildi uz jautājumu, kuru ombuds uzdeva izmeklēšanā pēc savas iniciatīvas, bet *C. Staelen* nereaģēja uz šo atbildi, lai gan bija informēta par to. Ombuds argumentē, ka nevarēja paredzēt, ka Eiropas Parlaments gandrīz trīs gadus vēlāk izlabos šo informāciju, un katrā ziņā pārsūdzētajā spriedumā nav ietverts paskaidrojums, kāpēc ombuda kļūda ir pietiekami nopietna. Visbeidzot ombuds kritizē Vispārējo tiesu par kļūdainu uzskatu, pirmkārt, pārsūdzētā sprieduma 113. punktā attiecībā uz to, ka tas bija ombuds, kas iesniedza dokumentus, atklājot Parlamenta 2010. gada 15. novembra atzinuma neprecizitāti, otrkārt, pārsūdzētā sprieduma 199. punktā attiecībā uz to, ka "visi [..] sākotnējie konkursu izturējušie kandidāti bija iekļauti [..] piemēroto kandidātu sarakstā vismaz divus gadus, četrus mēnešus un divdesmit dienas", kamēr tikai viens kandidāts bija iekļauts šajā sarakstā nedaudz ilgāku laiku nekā *C. Staelen*, kā norādīts pārsūdzētā sprieduma 201. punktā [51].

68. *C. Staelen* argumentē, ka pieņēmums par pārvaldes labticību ir atspēkojams. *C. Staelen* uzskata, ka, tā kā ombuds ir paziņojis, ka sūdzība ir pieņemama izskatīšanai, informācijas ticamība faktiski ir apšaubīta. Viņasprāt, sūdzības iesniedzēju labticību vajadzētu vērtēt augstāk nekā pārvaldes labticību, jo ombuda izmeklēšanu veic sūdzības iesniedzēju interesēs. *C. Staelen* secina, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu, uzskatot, ka ombudam nebija pietiekamu pierādījumu, ar kuriem pamatot lēmumu, un ka šī kļūda bija pietiekami nopietna, lai aktivizētu Savienības atbildību.

2) Vērtējums

69. Ombuda apgalvojums par to, ka Vispārējā tiesa ir pieņēmusi *ultra petita* lēmumu, ir jānoraida. Patiešām, kā norādīts iepriekš 38. un 39. punktā, pastāv cieša saikne starp *TUM* principu un ombuda rīcības brīvību izvēlēties, vai un kā veikt izmeklēšanu. Tālu no prasības priekšmeta definēšanas no jauna Vispārējā tiesa izteica iebildumu, kas ir balstīts uz acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uz ko norādīja *C. Staelen* kā *TUM* principa neievērošanu, uz ko viņai bija tiesības norādīt [52].

70. Pārējā šī apelācijas sūdzības daļa, manā izpratnē, ir sadalīta divās daļās: pirmkārt, ombuds uzskata, ka nepārkāpa *TUM* principu, neveicot papildu izmeklēšanu pēc Parlamenta sniegtās atbildes. Otrkārt, ombuds apgalvo, ka katrā ziņā ombuda rīcība nebija pietiekami nopietna Savienības ārpuslīgumiskās atbildības konstatēšanas izpratnē. Izskatīšu šo pamatu šādā secībā.

51 — Pārsūdzētā sprieduma angļu valodas versijas 201. punktā ir tulkošanas kļūda, jo tajā lietots daudzskaitlis ("[..] *shorter than that for the other successful candidates* [..]"), savukārt spriedumu franču valodas (tiesvedības valoda) versijā minēts "[..]*une durée inférieure à celle d'un des autres lauréats du concours* [..]" (izcēlums pievienots abos gadījumos).

52 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2008. gada 1. jūlijs, *Chronopost/UFEX* u.c., C-341/06 P un C-342/06 P, EU:C:2008:375, 75. punkts un tajā minētā judikatūra.

a) Otrā pamata pirmā daļa: apgalvotais TUM principa pārkāpums, paļaujoties uz Parlamenta 2007. gada 22. marta atzinumu.

71. Visi ombuda īpaši kritizētie pārsūdzētā sprieduma fragmenti, proti, 199., 205. un 223. punkts, attiecas uz tā 197. punktā pausto argumentu, ka ombuds ir pieļāvis kļūdu, neuzskatot, ka *C. Staelen* tika diskriminēta attiecībā uz viņas ierakstīšanas ilgumu piemēroto kandidātu sarakstā, salīdzinot ar citiem konkursu izturējušiem kandidātiem.

72. Nevaru izslēgt, ka ombudam ir taisnība, kritizējot iepriekš 67. punktā minēto faktu konstatējumu. Tomēr pat tad, ja ombuds neuzskata, ka Vispārējā tiesa ir sagrozījusi lietas faktiskos elementus pirmajā instancē, šī kritika ir neefektīva, jo šīs iespējamās kļūdas ir nebūtiskas. Patiešām, attiecībā uz, pirmkārt, nepareizi lietoto terminu "vismaz" Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 203. punktā vienkārši (un pamatoti) norādīja, ka Parlamenta sniegtais skaidrojums bija kļūdains. Otrkārt, lai gan lietas materiālos atklāts, ka galvenais Parlamenta dokuments, kurā norādīts, ka Parlamenta 2010. gada 15. novembra atzinums bija kļūdains, sagatavots pēc *C. Staelen*, nevis ombuda iniciatīvas[53], pārsūdzētā sprieduma 113. punktā nav minēts šis konkrētais dokuments. Tādēļ nav izšķiroši tas, ka šis dokuments tika iesniegts pēc *C. Staelen* lūguma.

73. Lai kā arī būtu, neuzskatu, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 205. punktā varēja pamatoti nospriest, ka ombuds nav ievērojis *TUM* principu, izbeidzot pēc savas iniciatīvas veikto izmeklēšanu un atzīstot, ka Parlaments nebija īstenojis sliktu pārvaldību, "nesaņemot pierādījumus par katra no konkursu izturējušiem kandidātiem darbā pieņemšanas brīdi un kad šie skaidrojumi izrādījās nepamatoti".

74. Runājot konkrētāk, par faktu ka paskaidrojumi vēlāk izrādījās nepamatoti, nopietni šaubos, ka vērtējums par to, vai iestāde ir ievērojusi *TUM* principu, var būt pamatoti atkarīgs tikai vai galvenokārt no notikumiem pēc apstrīdētās rīcības. Nevar noteikt kļūdu, izmantojot tikai gūto pieredzi.

75. Tālāk pievēršoties pārsūdzētā sprieduma 204. punktam, Vispārējā tiesa vispārīgi paziņoja uzskatu, ka "fakts, ka izmeklēšanas laikā iestādes sniegtais paskaidrojums ombudam var šķist pārliecinošs, neatbrīvo ombudu no atbildības nodrošināt, ka fakti, uz kuriem ir balstīts šis paskaidrojums, ir pierādīti, ja minētais paskaidrojums ir uzskatāms par vienīgo pamatojumu viņa konstatējumam par šīs iestādes neveiktu sliktu pārvaldību". Tomēr šis paziņojums vienkārši nav pietiekams, lai pierādītu, ka ombuds neievēroja *TUM* principu.

76. Patiesi, kā paskaidrots iepriekš 32. punktā, *TUM* principa ievērošana ir atkarīga no attiecīgajiem faktiskajiem apstākļiem un piemērojamiem noteikumiem, kas reglamentē attiecīgo procedūru un administrācijas darbību. Tādēļ šajā gadījumā nevar runāt par pārāk kategorisku viedokli – tādu kā pārsūdzētā sprieduma 204. punktā redzamo. Visbeidzot ar to tiek radīts kļūdains iespaids, ka, ja vien ombuds būtu pamatojis savu viedokli ar diviem paziņojumiem, viņš būtu ievērojis šo principu.

77. Ņemot vērā attiecīgos faktiskos apstākļus un piemērojamos noteikumus, tiek apstiprināts viedoklis, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

53 — No pirmajā instancē lietā iesniegtajiem materiāliem izriet, ka pēc šāda *C. Staelen* 2014. gada 12. februāra lūguma ar Vispārējās tiesas sekretāra 2014. gada 20. marta lēmumu pieprasīts Parlamentam sagatavot procesuālos rakstus paralēlā lietā par zaudējumu atlīdzību starp šo iestādi un *C. Staelen*, kas minēta pārsūdzētā sprieduma 52. punktā (lietā, kurā pieņemts spriedums, 2015. gada 29. aprīlis, *CC*/Parlaments, T-457/13 P, EU:T:2015:240), ko tas izdarīja 2014. gada 27. martā. No Parlamenta atbildes raksta uz repliku minētajā lietā (kuru ombuds pievienoja savai apelācijas sūdzībai šajā lietā) izriet, ka Parlaments apgalvoja, ka minētās apelācijas tiesvedības gaitā tas saņēma jaunu informāciju par sākotnējo Konkursu EUR/A/151/98 izturējušo kandidātu iekļaušanas veiksmīgo kandidātu sarakstā ilgumu (skat. šī sprieduma 70.–78. punktu).

78. Runājot par attiecīgajiem faktiem, pirmkārt, kā norāda ombuds un ko nenoliedz *C. Staelen*, par Parlamenta 2010. gada 15. novembra atzinumu netika saņemti komentāri no *C. Staelen*, kura, kā norādīts pārsūdzētā sprieduma 26. punktā, bija skaidri lūgusi ombudu pirms tam atturēties no rakstīšanas viņai. Tāpat netika saņemti komentāri no personām, kuras rīkojas viņas vārdā pēc *C. Staelen* lūguma izbeigt tiešo saziņu [54].

79. Otrkārt, kā izriet no pārsūdzētā sprieduma 42. punkta, ņemot vērā *C. Staelen* pretestību izmeklēšanai pēc savas iniciatīvas un ka nepastāv sevišķas sabiedrības intereses, turpmākai izmeklēšanai nebija pamata. Tāpēc ombuds izbeidza izmeklēšanu, kas, jāatgādina, tika uzsākta, lai labotu jautājumus, ko *C. Staelen* uzskata par kļūdainiem.

80. Treškārt, nekas no Vispārējās tiesas minētajiem faktiem neļauj secināt, ka ombuds nevarēja paļauties uz Parlamenta 2010. gada 15. novembra atzinumu vai nu sakarā ar tā agrāko rīcību, vai citādi.

81. Kas attiecas uz piemērojamajiem noteikumiem, iepriekš 41. punktā jau izskaidroju ombuda plašo rīcības brīvību. Turklāt saskaņā ar Lēmuma 94/262 9. panta 1. punktu ombuds pilda pienākumus Savienības un tās pilsoņu vispārējās interesēs un nav, kā *C. Staelen* to vēlētos, tikai kā līdzeklis, lai veicinātu privātpersonu intereses. Tā kā šīs vispārējas intereses vērtējums – kas uzsākts pēc sūdzības vai pēc savas iniciatīvas – ir atkarīgs no katras lietas apstākļiem, atbilstošo kritēriju skaitu, kurus ombuds var izmantot, īstenojot rīcības brīvību, nevajadzētu ierobežot, un pretēji – ombudam nebūtu jāizmanto tikai noteikti kritēriji [55]. Tas, iespējams, īpaši attiecas uz izmeklēšanu, kas sākta pēc paša ombuda iniciatīvas. Tomēr Vispārējā tiesa vienkārši neņēma vērā Parlamenta 2010. gada 15. novembra atbildi un to, ka ombuds uzskatīja to par pārliecinošu. Šī pieeja, saskaņā ar kuru Vispārējā tiesa aizstāja ombuda vērtējumu ar savu vērtējumu, ir pretrunā ar tās īpašo funkciju.

82. Turklāt tas neatbilst Savienības tiesību pamatprincipiem, ar ko tiek reglamentēts veids, kādā ombuds veic izmeklēšanu.

83. Patiesi, pirmkārt, jāatgādina, ka Savienības struktūras īsteno pilnīgu savstarpēju [lojālu] sadarbību [56] un ka Savienības tiesas ir tiesīgas pārbaudīt, vai šis pienākums ir pareizi izpildīts. Tiesiskās sabiedrībās no tā izriet prasība par patiesīguma pienākumu. Tādējādi uz šo iestāžu paziņojumiem attiecas atspēkojama prezumpcija par patiesumu [57]. Ja Savienības iestādes apgalvojums ir uzskatāms par pilnīgu atbildi uz ombuda jautājumiem, ombuds nav tiesīgs kritizēt šo apgalvojumu patiesumu vai pamatā esošos motīvus bez pamatotiem iemesliem šādai rīcībai. Tomēr, ja pilnīga atbilde netiek saņemta, tad ombuds var turpināt izmeklēšanu un, visticamāk, tam tas jādara. *C. Staelen* apgalvojums, ka šis pieņēmums tiek apstrīdēts, ja ombuds atzīst sūdzību par pieņemamu, netiek atbalstīts Lēmumā 94/262: fakts, ka sūdzība ir pieņemama, nenozīmē, ka tā ir pamatota, jo minētajā lēmumā iekļautie pieņemamības noteikumi ir tīri formāla rakstura (skat. *inter alia* Lēmuma 94/262 2. panta 2.–4., 7. un 8. punktu). Lemjot citādi, Lēmuma 94/262 3. panta 6. punkts, kas attiecas tikai uz sliktas pārvaldības iespēju, zaudētu mērķi.

84. Otrkārt, Savienības tiesībās prevalē brīvas pierādījumu iesniegšanas princips un vienīgais atbilstīgais kritērijs iesniegto pierādījumu izvērtēšanai ir to ticamība [58]. Attiecīgi, ja šie pierādījumi ir pietiekami pārliecinoši un ticami, papildu izmeklēšanas veikšana var nebūt vajadzīga.

54 — Skat. arī ombuda 2011. gada 31. marta lēmuma izbeigt izmeklēšanu pēc savas iniciatīvas 61. punktu.

55 — Par *TUM* principa piemērošanu attiecībā uz Komisijas vērtējumu par Savienības interesēm sūdzībā izvirzītajās apsūdzībās par konkurences noteikumu neievērošanu skat. spriedumu, 2001. gada 17. maijs, *IECC*/Komisija, C-450/98 P, EU:C:2001:276, 57. un 58. punkts.

56 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2015. gada 6. oktobris, Padome/Komisija, C-73/14, EU:C:2015:663, 84. punkts un tajā minētā judikatūra.

57 — Skat. pēc analoģijas spriedumu, 2005. gada 26. aprīlis, *Sison*/Padome, T-110/03, T-150/03 un T-405/03, EU:T:2005:143, 29. punkts (apstiprināts apelācijas kārtībā ar spriedumu, 2007. gada 1. februāris, *Sison*/Padome, C-266/05 P, EU:C:2007:75).

58 — Spriedums, 2007. gada 25. janvāris, *Dalmine*/Komisija, C-407/04 P, EU:C:2007:53, 63. punkts.

85. Īsi sakot, ne ar attiecīgajiem faktiem, nedz piemērojamiem noteikumiem netiek pamatots uzskats, ka ombuds neievēroja *TUM* principu.

86. Būtībā Parlamenta 2010. gada 15. novembra atzinuma neprecizitāte pati par sevi nebija pietiekama, lai ļautu Tiesai secināt, ka ombuds neievēroja *TUM* principu.

87. Jāatgādina, ka Vispārējā tiesa būtībā secināja, ka nav ievērots *TUM* princips, salīdzinot faktisko ilgumu, kad *C. Staelen* bija iekļauta konkursu izturējušo kandidātu sarakstā, ar Parlamenta 2010. gada 15. novembra sniegto atbildi. Pamatojoties uz informāciju, kas kļuva zināma tiesvedības laikā pirmajā instancē, Vispārējā tiesa nosprieda, ka *C. Staelen* vārds bija iekļauts minētajā sarakstā par vienu mēnesi un astoņām dienām mazāk nekā vienīgajam otrajam palikušajam konkursu izturējušam kandidātam un ka Parlamenta 2010. gada 15. novembra atbilde bija nepareiza. No sākuma mani satrauc tas, ka Vispārējā tiesa, šķiet, ir saistījusi jautājumu par to, vai ombuds neievēroja rūpību, ar atsevišķu jautājumu par to, vai diskriminācija faktiski notika. Katrā ziņā, ja Parlaments argumentācijas labad būtu sniedzis atzinumu atbilstoši šiem konstatējumiem, ir saprotams, ka tikai fakts, ka viena cita kandidāta vārds bija iekļauts šajā sarakstā nedaudz ilgāk par mēnesi nekā *C. Staelen*, neļautu secināt, ka viņa nebūtu iekļauta šajā sarakstā uz laiku, kas būtībā salīdzināms ar pārējiem, nemaz nerunājot par to, ka tā būtu bijusi nolaidība, ja ombuds to darītu. Labākajā gadījumā šie dati ir nepārliecinoši.

88. Tādēļ, lai gan Parlamenta 2010. gada 15. novembra atzinums daudz vēlāk izrādījās kļūdains, tas nenozīmē, ka ombuds neievēroja rūpību. Drīzāk šķiet, ka *C. Staelen* pietiekami nepamatoja savu apgalvojumu, ka viņa tika diskriminēta, kuru ombudam rūpības nolūkos bija jāizmeklē tālāk.

89. Šādos apstākļos uzskatu, ka otrā pamata pirmā daļa ir pamatota.

b) Otrā pamata otrā daļa: Savienības ārpuslīgumiskās atbildības piemērošana

90. Ja Tiesa nospriestu, ka ombuds neievēroja *TUM* principu, būtu jāpiebilst, ka Vispārējās tiesas konstatējums par pietiekami būtisku šī principa neievērošanu pārsūdzētā sprieduma 205. punktā ir pamatots ar vispārējo pieeju, kāda izmantota tā 86. punktā, kas, manuprāt, ir kļūdains.

91. Atbalstot iepriekš 46. punktā minēto, jāpiebilst, ka izmeklēšanas kontekstā, ko ombuds uzsāka pēc savas iniciatīvas, *TUM* principa ievērošanas mērķis parasti nav aizsargāt konkrēta pilsoņa tiesības, bet drīzāk viengabalainību izmeklēšanā par to, vai ir bijusi slikta pārvaldība. Jāatzīst tomēr, kā ombuds skaidri norādīja tiesas sēdē, ka tas neapstrīd – vismaz formāli –vērtējumu pārsūdzētā sprieduma 88. punktā.

92. Katrā ziņā un tādu iemeslu dēļ, kas līdzīgi iepriekš 60. un 61. punktā norādītajiem, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā ar to, ka, izņemot atsaukšanos uz vispārējo vērtējumu pārsūdzētā sprieduma 84. līdz 86. punktā, tā nepaskaidroja, kādēļ ombuda tālāka izmeklēšanas neveikšana pēc Parlamenta atzinuma saņemšanas bija pietiekami nopietna *TUM* principa neievērošana.

93. No tā izriet, ka otrā pamata otrā daļa un tādējādi otrais pamats kopumā ir jāapmierina.

D – *Trešais pamats: Savienības atbildības piemērošana par to, ka ombuds neievēroja pienākumu rīkoties saprātīgā termiņā*

1) Lietas dalībnieku argumenti

94. Piekrītot Vispārējai tiesai, ka ombuds nepamatoti vēlu, 2008. gada 1. jūlijā, atbildēja uz *C. Staelen* 2007. gada 19. oktobra un 2008. gada 24. janvāra vēstulēm, ombuds uzskata, ka Vispārējā tiesa nav pamatojusi to, kā tas līdzinās pietiekami nopietnai pienākuma rīkoties saprātīgā termiņā neievērošanai, kas var izraisīt Savienības ārpuslīgumisku atbildību. Ombuds uzskata, ka ar Vispārējās tiesas pieeju pārsūdzētā sprieduma 269. punktā šī pienākuma neievērošanu kļūdaini pielīdzina atlīdzības par kaitējumu samaksai. Katrā ziņā ombuds apgalvo, ka Vispārējā tiesa nav ņēmusi vērā visus attiecīgās lietas apstākļus, tostarp to, ka ombuds atvainojās par novēloto atbildi.

95. Lai gan tas ietverts daļā no *C. Staelen* atbildes attiecībā uz pirmā pamata otro daļu, viņa apgalvo, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 290. punktā ir pienācīgi izskaidrojusi, kāpēc novēlotā atbilde bija pietiekami nopietns Savienības tiesību pārkāpums.

2) Vērtējums

96. Ja ar īpašiem noteikumiem netiek reglamentēti piemērojamie termiņi, tiesiskās noteiktības prasība nozīmē, ka Savienības struktūrām savas pilnvaras ir jāīsteno saprātīgā terminā. Termiņa saprātīgums ir jāizvērtē, ņemot vērā visus katras konkrētās lietas apstākļus, jo īpaši lietas nozīmi attiecīgajai personai, tās sarežģītību, Savienības institūcijas ievērotās dažādās procesuālās stadijas un lietas dalībnieku rīcību tiesvedības laikā. Katrā ziņā termiņa saprātīgumu nevar noteikt, atsaucoties uz precīzu abstraktā veidā noteiktu maksimālo ierobežojumu [59].

97. Ir skaidrs, ka ombuds neievēroja saprātīgu termiņu, 2008. gada 1. jūlijā atbildot uz *C. Staelen* 2007. gada 19. oktobra un 2008. gada 24. janvāra vēstulēm. Šī atbilde tika sniegta attiecīgi vairāk nekā astoņus un piecus mēnešus pēc *C. Staelen* vēstulēm. Ar šo pamatu ombuds nepiekrīt raksturojumam pārsūdzētā sprieduma 269. punktā, ka ar šo neievērošanu pietiekami būtiski tika pārkāpta tiesību norma. Šajā punktā Vispārējā tiesa nosprieda, ka, "tā kā prasītājai ir tiesības uz to, ka viņas lūgumi tiek izskatīti saprātīgā termiņā, minētā termiņa neievērošana ir uzskatāma par pietiekami būtisku tiesību normas, ar kuru tiek piešķirtas tiesības privātpersonām, pārkāpumu, kas var izraisīt Savienības atbildības iestāšanos".

98. To darot, Vispārējā tiesa apvienoja, no vienas puses, kritēriju par pietiekami būtisku tiesību normas pārkāpumu, kas atkarīgs no vērtējuma, pamatojoties uz spriedumā *Brasserie du Pêcheur* [60] minētajiem kritērijiem, ar, no otras puses, prasību, ka Savienības struktūras savas pilnvaras īsteno saprātīgā termiņā, kas pamatots ar atšķirīgiem kritērijiem, proti, iepriekš 96. punktā minētajiem kritērijiem. Tomēr saskaņā ar judikatūru, lai izraisītu Savienības atbildību, nepamatotajā aizkavēšanās laikā ir jābūt acīmredzamam rūpības trūkumam [61].

99. Tādēļ ombudam ir taisnība, apgalvojot, ka Vispārējā tiesa jebkuru pienākuma ievērot saprātīgu termiņu neievērošanu pielīdzināja pietiekami būtiskam tiesību normas pārkāpumam. Patiesībā tas atspoguļo vispārējo apgalvojumu pārsūdzētā sprieduma 86. punktā. Iepriekš no 35. līdz 43. punktam minēto iemeslu dēļ šis viedoklis ir tiesiski nepareizs.

59 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2016. gada 14. jūnijs, *Marchiani*/Parlaments, C-566/14 P, EU:C:2016:437, 95., 96., 99. un 100. punkts un tajā minētā judikatūra.

60 — Spriedums, 1996. gada 5. marts, *Brasserie du pêcheur* un *Factortame*, C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 55.–57. punkts.

61 — Attiecībā uz kavēšanos par piecpadsmit mēnešiem: spriedums, 1995. gada 15. marts, *COBRECAF* u.c./Komisija, T-514/93, EU:T:1995:49, 70. punkts (15 mēneši).

100. Turklāt iepriekš 54. punktā norādīto iemeslu dēļ ir jānoraida *C. Staelen* arguments, ka Vispārējā tiesa ir izskaidrojusi, kāpēc kavēšanās ir pietiekami nopietna.

101. Visbeidzot no tā izriet arī mans uzskats, ka Vispārējā tiesa nekādi nepamatoja, kāpēc nepamatoti novēlotā atbilde bija pietiekami nopietns Savienības tiesību pārkāpums. Katrā ziņā *mutatis mutandis* atsaucos uz iepriekš 60. un 61. punktā minētajiem apsvērumiem.

102. Ņemot to vērā, ierosinu apmierināt trešo pamatu.

E – *Ceturtais pamats: C. Staelen nodarītā morālā kaitējuma atlīdzināmais raksturs*

1) Lietas dalībnieku argumenti

103. Uzskatot, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 290. punktā ir pareizi nospriedusi, ka ombuda rīcība izraisīja paļāvības zaudēšanu šai struktūrai, un nožēlojot faktu, ka minētā rīcība izraisīja *C. Staelen* vilšanos, ombuds tomēr vaicā, kā šos elementus var pielīdzināt morālam kaitējumam. Ombuds apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir kļūdījusies, šajā ziņā nesniedzot nekādus paskaidrojumus.

104. *C. Staelen* apgalvo, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā attiecībā uz morālo kaitējumu, bet gan par zemu novērtējusi viņas zaudējumus.

2) Vērtējums

105. Jāatgādina, ka, ja reiz Vispārējā tiesa ir noteikusi kaitējuma esamību, tad tā vienīgā ir kompetenta prasījuma robežās izvērtēt šī kaitējuma atlīdzināšanas metodi un apjomu. Tomēr, lai Tiesa varētu pārbaudīt Vispārējās tiesas spriedumu, šim spriedumam ir jābūt pietiekami pamatotam un attiecībā uz kaitējuma novērtēšanu tajā ir jānorāda kritēriji, kas tiek ņemti vērā, nosakot ieturamās summas apmēru [62]. Pretēji Vispārējās tiesas tiesiskais raksturojums pašai zaudējumu esamībai arī ir jautājums, kas ir Tiesas pārziņā apelācijas tiesvedībā.

106. Pārsūdzētā sprieduma 290. punktā Vispārējā tiesa nolēma, ka dažādas ombuda pieļautās kļūdas *C. Staelen* radīja "sajūtu, ka tiek izšķērdēts laiks un enerģija, un viņa zaudēja ticību šai iestādei" [63]. Lai gan pārsūdzētā sprieduma 291. punktā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka *C. Staelen* radītais kaitējums tika samazināts ar konkrētiem ombuda veiktajiem pasākumiem, turpinājumā 292. punktā tā nosprieda, ka minētie pasākumi nebija pilnībā kompensējuši šo kaitējumu, kura summu tā 294. punktā novērtēja *ex aequo et bono* EUR 7000 apmērā.

107. Saskaņā ar pastāvošo judikatūru, runājot par otro nosacījumu Savienības ārpuslīgumiskās atbildības radīšanai saistībā ar zaudējumiem, šis nosacījums paredz, ka zaudējumiem, par kuriem ir prasīta atlīdzība, ir jābūt īstiem un konkrētiem [64].

62 — Skat. spriedumu, 1999. gada 9. septembris, *Lucaccioni*/Komisija, C-257/98 P, EU:C:1999:402, 34. un 35. punkts un tajā minētā judikatūra.

63 — Kaut gan šajā jautājumā apelācijas sūdzībā tikai minēts pārsūdzētā sprieduma punkts attiecībā uz *C. Staelen* paļāvības zaudēšanu, pēc tam apstrīdot viedokli, ka "Vispārējās tiesas noteiktie elementi varētu būt saistīti ar morālo kaitējumu", tajā netieši ietverta sajūta par izšķērdēto laiku un enerģiju.

64 — Skat. spriedumus, 2006. gada 9. novembris, *Agraz* u.c./Komisija, C-243/05 P, EU:C:2006:708, 27. punkts, un 2008. gada 21. februāris, Komisija/*Girardot*, C-348/06 P, EU:C:2008:107, 54. punkts.

108. Robežvērtība, kam jāatbilst morālajam kaitējumam, kas uzskatāms par atlīdzināmu, šķiet saprotami augsta, un Tiesa nav samazinājuši šo robežvērtību, kad tai tika piedāvāts to darīt [65]. Jo īpaši kaitējuma atlīdzināšanas prasības kontekstā, kas celta saistībā ar prasību par tiesību akta atcelšanu, apstrīdētā tiesību akta atcelšana parasti ir atbilstoša kompensācija par jebkuru ciesto morālo kaitējumu, kā rezultātā prasība par kaitējuma atlīdzināšanu var būt nesekmīga [66]. Turklāt neskaidras prasības par morālā kaitējuma atlīdzināšanu nav atlīdzināmas. Piemēram, Tiesa ir atteikusies piešķirt atlīdzību par morālo kaitējumu, kas saistīts ar "ilgstoši nenoteiktu stāvokli" attiecībā uz karjeras attīstību [67]. Tāpēc varētu apgalvot, ka, jo neparastāka ir prasība par morālā kaitējuma atlīdzināšanu, jo lielāka vajadzība prasītājam to objektīvi pamatot. Netieši, lai Tiesa varētu pienācīgi veikt pārbaudi, tam būtu jābūt saistītam ar detalizētāku Vispārējās tiesas pamatojumu, ja tā uzskata, ka šāds prasījums ir pamatots.

109. Tomēr, ja nodarītais kaitējums ir īpaši smags un ja nepietiek ar izdarītā prettiesiskuma atzīšanu, izņēmuma gadījumā var būt lietderīgi piešķirt atlīdzinājumu par morālo kaitējumu. Piemēram, spriedumā *Culin* tika noraidīta pretendenta kandidatūra amatam Komisijā. Komisijas atbildē uz pretendenta sūdzību bija ietverts nelabvēlīgs vērtējums par viņa organizatora spējām, kas izrādījās nepareizs. Tiesa nosprieda, ka šis vērtējums pats par sevi ir aizvainojošs. Turklāt tas tika plaši izplatīts Komisijā, skaidri nodarot prasītājam morālo kaitējumu neatkarīgi no lēmuma, ar kuru noraidīta viņa kandidatūra. Šis kaitējums netika pilnībā novērsts ne ar pielikumā ietvertā labojuma publicēšanu, ne noraidījuma atcelšanu. Tāpēc Tiesa lika Komisijai par nodarīto morālo kaitējumu simboliski samaksāt vienu Francijas franku [68].

110. Līdzīgi spriedumā *M* Vispārējā tiesa nosprieda, ka ar Komisijas amatpersonas nosaukšanu ombuda lēmuma oriģinālā publicētā versijā tika pārkāptas šīs amatpersonas tiesības un aptraipīta reputācija, par kuru šī amatpersona saņēma EUR 10 000 atlīdzinājumu par morālo kaitējumu [69].

111. Tomēr tāda ne tuvu nav situācija izskatāmajā lietā.

112. Patiesībā atšķirībā no iepriekš minētajiem gadījumiem Vispārējā tiesa nepaskaidroja, kā *C. Staelen* uzskats par ticības zaudēšanu ombuda iestādei ietekmēja viņu personīgi un dziļi. Patiesībā drīzāk ombuds būtu tādējādi ietekmēts: tā nebija *C. Staelen* reputācija, kas tika aptraipīta ar aktiem, kurus Vispārējā tiesa uzskatīja par nelikumīgiem.

113. Turklāt, vispārēji runājot, mani nepārliecina pieeja, kas ietver morālo kaitējuma atlīdzinājuma piešķiršanu par uzticības zaudēšanu publiskā sektora struktūrām. Patiešām, ņemot vērā, ka publiskā sektora struktūras ikdienā pastāvīgi var pieļaut kļūdas un tās pieļauj, jāatturas prātot par to, vai šādu uzticību var iegūt un zaudēt, vienkārši piebilstot, ka šāda pieeja būtu tikai nevajadzīgai tiesāšanās kultūras veicināšanai.

65 — Piemēram, salīdzināt spriedumus, 1998. gada 14. maijs, Padome/*De Nil* un *Impens*, C-259/96 P, EU:C:1998:224, 25. punkts, un 1996. gada 26. jūnijs, *De Nil* un *Impens*/Padome, T-91/95, EU:T:1996:92, 49. un 50. punkts, turklāt spriedumus, 2013. gada 18. aprīlis, Komisija/*Systran* un *Systran Luxembourg*, C-103/11 P, EU:C:2013:245, 84. punkts, un 2010. gada 16. decembris, *Systran* un *Systran Luxembourg*/Komisija, T-19/07, EU:T:2010:526, 324. un 325. punkts.

66 — Skat. spriedumus, 1990. gada 7. februāris, *Culin*/Komisija, C-343/87, EU:C:1990:49, 26. punkts; 2008. gada 28. februāris, *Neirinck*/Komisija, C-17/07 P, EU:C:2008:134, 96.–98. punkts, un šajā ziņā spriedumu, 2013. gada 28. maijs, *Abdulrahim*/Padome un Komisija, C-239/12 P, EU:C:2013:331, 72. punkts. Daži apgalvo, ka šī judikatūra ir ierobežota jo īpaši ar personāla lietām, skat. ģenerāladvokāta Paolo Mengoci [*Paolo Mengozzi*] secinājumus lietā *Safa Nicu Sepahan*/Padome, C-45/15 P, EU:C:2016:658, 54. punkts.

67 — Spriedums, 1998. gada 14. maijs, Padome/*De Nil* un *Impens*, C-259/96 P, EU:C:1998:224, 25. punkts un rezolutīvās daļas 2) punkts.

68 — Skat. spriedumu, 1990. gada 7. februāris, *Culin*/Komisija, C-343/87, EU:C:1990:49, 27.–29. punkts.

69 — Spriedums, 2008. gada 24. septembris, *M*/Eiropas ombuds, T-412/05, nav publicēts, EU:T:2008:397. Secinājumu lietā Eiropas ombuds/*Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2003:394, 143. punktā ģenerāladvokāts Lēnderts Adri Hēlhuds [*Leendert Adrie Geelhoed*] uzskatīja, ka pastāvēja cēloņsakarība starp iespējamo ombuda administratīvo pienākumu neievērošanu, izskatot *Frank Lamberts* lietu, un to "kaitējošā un destruktīvā ietekme" uz viņu, taču minēto secinājumu 141. punktā atturējās izskatīt pašu kaitējuma jautājumu, ko (tagadējā) Vispārējā tiesa nebija darījusi spriedumā.

114. Par zaudējumu atzīšanu, kurus *C. Staelen* cieta savu sajūtu par izšķērdēto laiku un enerģiju veidā, pietiek pateikt, ka Vispārējā tiesa acīmredzami neizskaidro, kā tā nosprieda, ka fakts, ka *C. Staelen* piedzīvoja šo sajūtu, deva tai tiesības uz kaitējuma atlīdzināšanu. Lai gan var būt grūti aprēķināt zaudējumus, kas rodas noteikta veida morālā kaitējuma rezultātā, atlīdzību par šādiem zaudējumiem nevar piešķirt, vienīgi pamatojoties uz tā lietas dalībnieka subjektīvo paziņojumu, kurš pieprasa tos kompensēt, bet tiem jābūt arī ārēji un objektīvi pārbaudāmiem.

115. Ar pārsūdzētā sprieduma 291. un 292. punktā minēto pamatojumu izskaidrots, kādēļ ar noteiktām ombuda veiktām darbībām pilnībā netika kompensēts *C. Staelen* iespējamais morālais kaitējums, bet nevis pirmām kārtām, kāpēc bija piedzenams atlīdzinājums par šo kaitējumu.

116. Tādējādi, uzskatot, ka *C. Staelen* piedzīvotā paļāvības zaudēšana un sajūta par izšķērdēto laiku un enerģiju varēja radīt atlīdzināmu kaitējumu, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi materiāltiesisku kļūdu tiesību piemērošanā, kā arī procesuālu kļūdu, nenorādot tam nekādu pamatojumu. Tādējādi ceturtais pamats būtu jāapmierina.

F – *Piektais pamats: cēloņsakarība*

1) Lietas dalībnieku argumenti

117. Atsaucoties uz pārsūdzētā sprieduma 293. punktu, ombuds norāda, ka viena no Vispārējās tiesas identificētajām prettiesiskajām darbībām bija saistīta ar izmeklēšanu pēc savas iniciatīvas. Atsaucoties uz pārsūdzētā sprieduma 292. punktu, ombuds apgalvo, ka tur nevar būt cēloņsakarības. Attiecīgi Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

118. *C. Staelen* neizteica viedokli par šo pamatu.

2) Vērtējums

119. Savienības ārpuslīgumiskās atbildības jomā jautājums par cēloņsakarības pastāvēšanu starp nepareizo darbību un kaitējumu, kas ir šīs atbildības iestāšanās nosacījums, ir juridisks jautājums, kurš līdz ar to ir pakļauts Tiesas kontrolei [70]. Cēloņsakarība, kas nepieciešama, lai ierosinātu Savienības ārpuslīgumisku atbildību saskaņā ar LESD 340. panta otro daļu, ir nodibināta, ja kaitējums ir attiecīgās nepareizās darbības radītas tiešas sekas [71].

120. No apelācijas sūdzības izriet, ka piektā pamata kontekstā ombuds apstrīd pārsūdzētā sprieduma 293. punktu, izvērtējot saistībā ar tā 292. punktu.

121. Pārsūdzētā sprieduma 293. punktā Vispārējā tiesa nolēma, ka "ombuda izdarītās nelikumības ir uzskatāmas arī par noteicošo cēloni tam, ka [*C. Staelen*] zaudēja paļāvību ombuda iestādei, un uzskatam, ka sūdzība bija laika un enerģijas izšķērdēšana. Līdz ar to pastāv cēloņsakarība starp minētajām nelikumībām un apgalvoto morālo kaitējumu [..] judikatūras izpratnē".

122. Ombuds apgalvo, ka izmeklēšanas pēc savas iniciatīvas kontekstā pieļautā kļūda, proti, papildu izmeklēšanas neveikšana pēc Parlamenta 2010. gada 15. novembrī sniegtā atzinuma, nevar būt izraisījusi *C. Staelen* paļāvības zaudēšanu ombuda iestādei, kad saskaņā ar pārsūdzētā sprieduma 292. punktu "[*C. Staelen*] iebilšana pret izmeklēšanu, ko ombuds uzsāka pēc savas iniciatīvas, bija pamatota ar minēto paļāvības zaudēšanu".

70 — Spriedums, 2009. gada 16. jūlijs, Komisija/*Schneider Electric*, C-440/07 P, EU:C:2009:459, 192. punkts.

71 — Spriedums, 2009. gada 30. aprīlis, *CAS Succhi di Frutta*/Komisija, C-497/06 P, nav publicēts, EU:C:2009:273, 59. punkts un tajā minētā judikatūra.

123. Tomēr, kā ombuds visbeidzot atzina tiesas sēdē, apgalvojumi, kādus ombuds izmantoja apelācijas sūdzībā, faktiski neapšauba pārsūdzētā sprieduma 293. punktā konstatēto par to, ka pastāvēja cēloņsakarība starp pieļautajām kļūdām un *C. Staelen* uzskatu, ka sūdzība bija laika un enerģijas izšķērdēšana. Saskaņā ar pārsūdzētā sprieduma 290. punkta pēdējo teikumu, kas arī nav apstrīdēts, šis uzskats daļēji bija radies kļūdas rezultātā, kas ietvēra ombuda neveikto papildu izmeklēšanu pēc Parlamenta 2010. gada 15. novembra atzinuma.

124. No tā izriet, ka pat tad, ja ombudam varētu būt taisnība attiecībā uz šo konkrēto kļūdu, sprieduma rezolutīvā daļa nebūtu jāmaina. Tādējādi piektais pamats ir nepieņemams.

125. Ja Tiesa uzskatīs, ka šis pamats ir pieņemams, tad es to uzskatīšu par pamatotu. Patiesi, no pārsūdzētā sprieduma 292. punkta izriet, ka *C. Staelen* paļāvības zaudēšana ombuda iestādei notika pirms kļūdas, kas saistīta ar ombuda izmeklēšanas pēc savas iniciatīvas izbeigšanu. Tāpēc nav konstatēta cēloņsakarība saistībā ar šo kļūdu vai vismaz norādītais pamatojums liktos pretrunīgs.

126. Tomēr pamatā es uzskatu, ka Tiesai vajadzētu noraidīt piekto pamatu kā nepieņemamu.

G – *Vērtējuma sekas*

127. Tiesa ir noraidījusi *C. Staelen* galveno apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību [72]. Tādēļ pārsūdzētais spriedums ir galīgs, ciktāl tas attiecas uz jautājumu par ombuda ārpuslīgumisko atbildību.

128. Turklāt no iepriekš minētā izriet uzskats, ka pirmais līdz ceturtais ombuda izvirzītais pamats ir pamatots.

129. To ņemot vērā, ierosinu Tiesai saskaņā ar Statūtu 61. pantu atcelt pārsūdzētā sprieduma rezolutīvās daļas 1., 3. un 4. punktu [73]. Piedāvāju Tiesai arī pieņemt galīgo spriedumu šajā lietā saskaņā ar to pašu normu, jo tiesvedības situācija to atļauj attiecībā uz *C. Staelen* pieteikumu par zaudējumu atlīdzināšanu attiecībā uz morālo kaitējumu.

130. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības ārpuslīgumiskās atbildības LESD 340. panta otrās daļas izpratnē iestāšanās ir atkarīga no tā, vai ir izpildīta virkne nosacījumu, proti, Savienības iestādei vai struktūrai pārmestā rīcība ir prettiesiska, zaudējumi ir reāli un starp iestādes vai struktūras rīcību un minēto kaitējumu pastāv cēloņsakarība [74].

131. Tā kā šie nosacījumi ir kumulatīvi, tad nav vajadzības izskatīt pārējos nosacījumus, ja viens no tiem netiek apmierināts [75].

132. Man ir skaidrs, ka ombuds pietiekami nopietni nepārkāpa Savienības tiesības visos piecos Vispārējās tiesas izceltajos gadījumos. Turklāt, ņemot vērā apstākļus, kas pamato prasību atlīdzināt iespējamo morālo kaitējumu, ko nodarījis ombuds attiecīgajā izmeklēšanā, nav acīmredzams, ka ar *TUM* principu piešķirtas tiesības *C. Staelen*. Es katrā ziņā ieteiktu Tiesai pirmām kārtām neizskatīt šo pēdējo jautājumu.

133. Faktiski šķiet piemērotāk izskatīt *C. Staelen* iespējami nodarītā morālā kaitējuma raksturu.

72 — Rīkojumi, 2016. gada 29. jūnija Eiropas ombuds/*Staelen*, C-337/15 P, nav publicēts, EU:C:2016:670, un 2016. gada 20. jūlijs, *Staelen*/Eiropas ombuds, C-338/15 P, nav publicēts, EU:C:2016:599.

73 — Skat., piemēram, 1998. gada 14. maija sprieduma Padome/*De Nil* un *Impens*, C-259/96 P, EU:C:1998:224, rezolutīvo daļu salīdzinājumā ar 1996. gada 26. jūnija sprieduma *De Nil* un *Impens*/Padome, T-91/95, EU:T:1996:92, rezolutīvo daļu.

74 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 14. oktobris, *Giordano*/Komisija, C-611/12 P, EU:C:2014:2282, 35. punkts un tajā minētā judikatūra.

75 — Spriedums, 2009. gada 30. aprīlis, *CAS Succhi di Frutta*/Komisija, C-497/06 P, EU:C:2009:273, 40. punkts un tajā minētā judikatūra.

134. *C. Staelen* argumentācija pirmajā instancē attiecībā uz morālo kaitējumu ir pareizi apkopota pārsūdzētā sprieduma 272. punktā. Pārsūdzētā sprieduma 288. un 289. punktā Vispārējā tiesa pamatoti noraidīja dažus no viņas argumentiem, ciktāl viņa pieprasīja kompensāciju no ombuda par iespējamām Parlamenta ļaundarībām un par saviem iespējamiem zaudējumiem, ko veido "naudas izšķiešana".

135. Šajos apstākļos iepriekš 112. līdz 114. punktā minēto iemeslu dēļ neuzskatu par pārliecinošiem pārējos *C. Staelen* argumentus par viņas paļāvības zaudēšanu uz ombuda iestādi un viņas sajūtu par laika un enerģijas izšķērdēšanu. Tā kā pierādīšanas pienākums ir *C. Staelen*[76], jāsecina, ka viņas prasības pamats par morālā kaitējuma atlīdzināšanu neattiecas uz zaudējumiem, kas ir reāli un konkrēti LESD 340. panta nozīmē.

136. Tā kā viens no kumulatīvajiem nosacījumiem attiecībā uz Savienības ārpuslīgumiskajām saistībām nav izpildīts, tad ierosinu Tiesai noraidīt *C. Staelen* prasību par morālā kaitējuma atlīdzināšanu pārējā daļā un tādējādi arī visu prasību kopumā.

H – *Tiesāšanās izdevumi*

137. Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 184. panta 2. punktu, ja apelācijas sūdzība ir pamatota un Tiesa lietā taisa galīgo spriedumu, Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumiem. Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 138. panta 2. punktu, kas piemērojams apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz 184. panta 1. punktu, lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs.

138. Ar Tiesas 2016. gada 29. jūnija rīkojumu tika noraidīta *C. Staelen* pretapelācijas sūdzība un lēmuma par tiesāšanās izdevumiem pieņemšana tika atlikta. Tagad ierosinu, ka Tiesai ir jāapmierina ombuda apelācijas sūdzība un jāatceļ pārsūdzētais spriedums. Turklāt ierosinu Tiesai noraidīt *C. Staelen* prasību par morālā kaitējuma atlīdzināšanu pārējā daļā un tādējādi visu prasību kopumā. Apelācijas sūdzībā ombuds ir lūdzis taisnīgi un godīgi lemt par tiesāšanās izdevumiem. No tā izriet, ka *C. Staelen* vajadzētu segt savus un ombuda tiesāšanās izdevumus saistībā ar tiesvedību Tiesā un Vispārējā tiesā.

VI – Secinājumi

139. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai:

— atzīt par nepieņemamu *Claire Staelen* atbildes rakstā uz apelācijas sūdzību ietverto prasību par zaudējumu atlīdzību saistībā ar morālo kaitējumu;

— atcelt 2015. gada 29. aprīļa sprieduma *Staelen*/Ombuds (T-217/11, EU:T:2015:238) rezolutīvās daļas 1., 3. un 4. punktu;

— noraidīt prasību par zaudējumu atlīdzību, ko *C. Staelen* bija iesniegusi lietā T-217/11 attiecībā uz morālo kaitējumu, un tādējādi prasību par zaudējumu atlīdzināšanu kopumā;

— piespriest *C. Staelen* segt savus un atlīdzināt ombuda tiesāšanās izdevumus tiesvedībā Vispārējā tiesā lietā T-217/11 un Tiesā lietā C-337/15 P.

76 — Skat. spriedumu, 2014. gada 14. oktobris, *Giordano*/Komisija, C-611/12 P, EU:C:2014:2282, 36. punkts un tajā minētā judikatūra.